

**การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี**

**สารนิพนธ์
ของ
นางสาวปราณี ดันติตระกูล**

**เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**

พฤษภาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

373.19
ป445ก
ร.๑

**การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา :
กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี**

17 พ.ย. 2546

**บทคัดย่อ
ของ
นางสาวปราณี ดันติตระกูล**

**เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา**

พฤษภาคม 2546

h 227391 ร.๑

นางสาวปราณี ดันติตระกูล. (2546). การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ใน 7 ด้านคือ ด้านการเตรียม
ความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผล
การดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงและพัฒนา จำแนกตามขนาดโรงเรียน วุฒิการศึกษา
ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูในโรงเรียนมัธยมเครือข่ายจังหวัดราชบุรี จำนวน
224 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
เท่ากับ 0.95 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเท่ากับ
0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ
การทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี
ในด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผน
ดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ส่วนด้านอื่นพบว่าการปฏิบัติระดับปานกลาง
2. ปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านการสรุปผลการดำเนินการปฏิบัติ
อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม
ประเมินผล และด้านการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติอยู่ในระดับอยู่ในระดับปานกลาง
3. การเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของ
โรงเรียน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและ
ขนาดใหญ่มีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีสภาพการ
จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 และครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน พร้อมทั้งครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเตรียมความพร้อมและการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านอื่นพบว่า ไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของ โรงเรียน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในด้านการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีวุฒิการศึกษา ปริญญาตรีหรือต่ำกว่ามีปัญหาในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษามากกว่าครูที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรีทุกด้าน ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีปัญหาการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาในด้านการปรับปรุง พัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี มีปัญหาการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษามากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี และครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

**A STUDY OF STATES AND PROBLEMS IN CONSTRUCTING
SCHOOL CURRICULUM : A CASE STUDY OF NETWORK
SECONDARY SCHOOLS, RATCHABURI PROVINCE**

**AN ABSTRACT
BY
MISS PRANEE TUNTITAKOOL**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University**

May 2003

Pranee Tuntitakool. (2003). *A study of States and Problems in Constructing School Curriculum : A Case Study of Network Secondary Schools, Ratchaburi Province*. Master Project, M.Ed.(Educational Administration). Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor : Asst. Prof. Dr.Puongrat Kesonpat.

This research aimed to study and compare the states and the problems in constructing school curriculum in Ratchaburi Secondary School Network. It focused in 7 distinguished aspects: preparedness; curriculum content construction; curriculum implementation planning; curriculum management; supervision, monitoring, and evaluation; implementation conclusion; and improvement and development. The results were analyzed and compared by school sizes, teachers' qualifications, work experiences, and positions.

The samples consisted of 224 teachers from Secondary School Network in Ratchaburi. The instrument for collecting data was a checklist and a 5-rating scale questionnaire. The alpha coefficient of the states in constructing school curriculum section was 0.95 while that of the problem section was 0.97. The statistics used in analyzing the data was means ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test.

The results of the study were as follows.

1. The states in constructing school curriculum in Ratchaburi Secondary School Network in the preparedness, curriculum content construction, curriculum implementation planning, and curriculum management aspects were practiced at the high level while other aspects were at the moderate level.

2. The problems in constructing school curriculum in the implementation conclusion aspect were at the low level while the preparedness, curriculum content construction, curriculum implementation planning, curriculum management, supervision, monitoring, and evaluation, and improvement and development aspects were at the moderate level.

3. The comparisons of the states in the constructing school curriculum classified by school sizes, teachers' qualifications, work experiences, and positions revealed that: the medium and the large school sizes were significantly different at .05 level; the teachers with different qualifications were significantly different in the preparedness aspect at .01 level; the teachers with different work experiences

were not significantly different in every aspect; the teachers with different positions were significantly different at .01 level in the curriculum implementation planning, and supervision, monitoring, and evaluation aspects and were significantly different at .05 level in the preparedness aspect while were not different in other aspects.

4. The comparisons of the problems in the constructing school curriculum classified by school sizes, teachers' qualifications, work experiences, and positions revealed that: the schools with different sizes were not significantly different; the teachers with different qualifications were significantly different in the preparedness aspect at .01 level and were significantly different in the curriculum implementation planning, and implementation conclusion aspects at .05 level; the teachers with bachelor degree or lower qualifications had more problems in the constructing school curriculum in every aspect ; the teachers with different work experiences were significantly different at .05 level in the improvement and development aspect, i.e. the teachers with 10 year or less experiences had more problems than those with more experiences; and the teachers with different positions did not have different problem in every aspect.

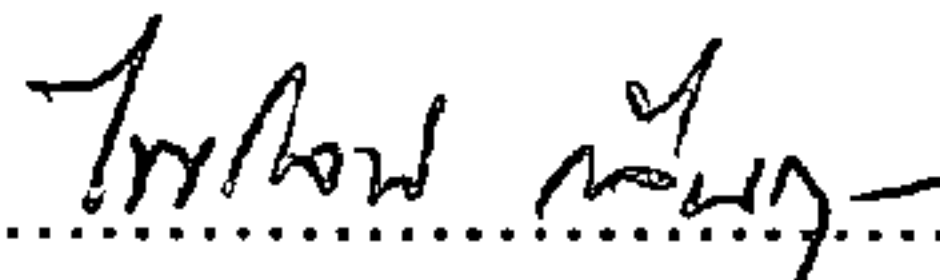
อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

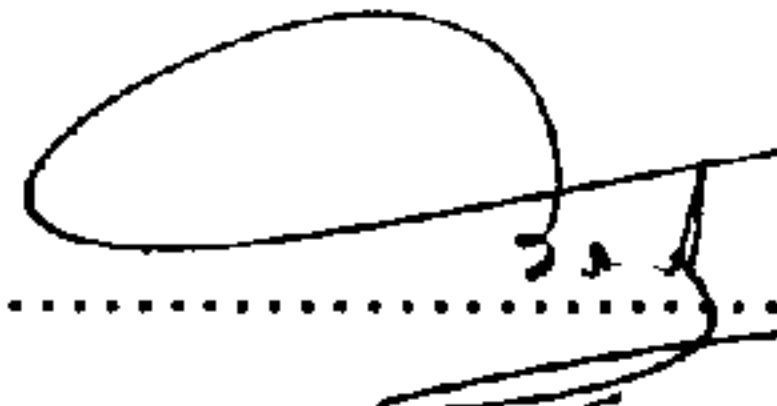
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

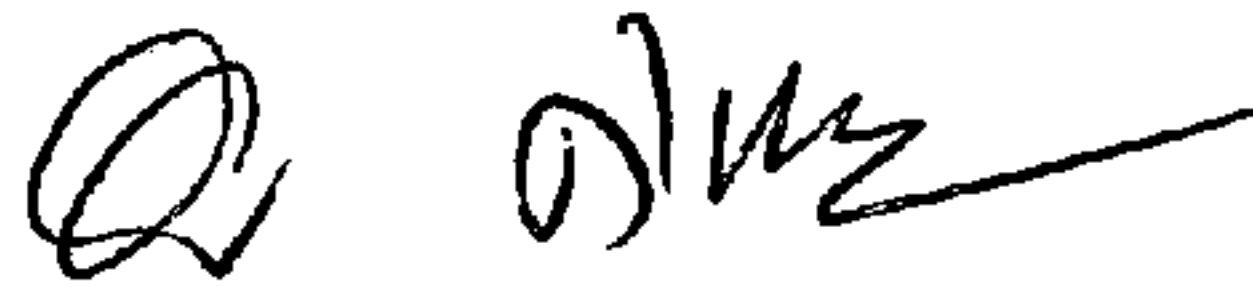
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย)

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุமாகิจ)

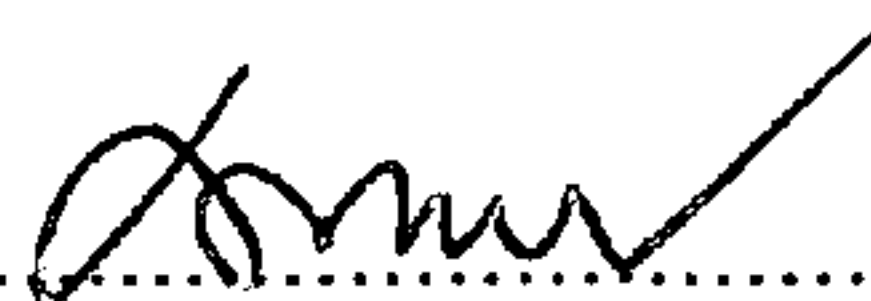
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ ตันท์เจริญรัตน์)

กรรมการ

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จันทรศุกุล)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

วันที่ ๑๑ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ให้การช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ ดันท์เจริญรัตน์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยสุณี อังกรวิโรจน์ อาจารย์ประนม เสือรอด อาจารย์นงเยาว์ แสงแก้ว ที่กรุณาให้คำแนะนำและปรับปรุงแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัย ครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณะครู โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ โรงเรียนประสาทรัฐประชากิจ โรงเรียนหนองโพวิทยา ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ดร.ปิยพร นวรัตน์ ณ อยุธยา ดร.สถาพร มอญโพนาน ดร.วัลลภา จันทรเพ็ญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตน์ ยืนนาน ผู้อำนวยการปรีชา สุนทรมาน ผู้อำนวยการนวลไย นิลบรรพ์ ผู้ช่วยจักษรา นัทวิสุทธิ ผู้ช่วยชาญชัย เศรษฐธรรม ผู้ช่วยยงยุทธ ลีสมกลเศรษฐ์ และ ผู้ช่วยธวัฒน์ ไควินท์ อาจารย์เพ็ญศรี พุทธไพบูลย์ อาจารย์กาญจนา หลวงจอก อาจารย์กลอยใจ ทองลิม อาจารย์สาวิตรี ประวัติ อาจารย์ฉันทนา นัทธี อาจารย์นุกูล ธรรมจง อาจารย์สุดฤทัย อินทรนวล คุณสุชาดา หลวงศักดิ์ ที่ช่วยสนับสนุน ในการทำวิจัยครั้งนี้

คุณประโยชน์ที่พึงจะได้จากสารนิพนธ์ ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณบิดามารดาและบูรพาจารย์ ที่ให้ความรู้และอบรม สั่งสอน แก่ผู้วิจัย ตลอดมา

ปราณี ตันติตระกูล

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
	ตัวแปรที่ใช้ศึกษา.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
	สมมติฐานการวิจัย.....	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	แนวคิดเกี่ยวกับ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	12
	ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร.....	13
	องค์ประกอบของหลักสูตร.....	16
	กระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	16
	การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและ	
	ความต้องการของท้องถิ่น.....	19
	กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น.....	22
	แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ	
	ความต้องการของท้องถิ่น.....	28
	ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลทางการศึกษาของจังหวัดราชบุรี	30
	สภาพปัญหาและแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	31
	ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา.....	31
	กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา.....	33
	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	44
	การเตรียมความพร้อม.....	48
	การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา.....	50
	การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร.....	55

2 (ต่อ)	การดำเนินการบริหารหลักสูตร.....	57
	การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล.....	59
	การสรุปผลการดำเนินงาน.....	62
	การปรับปรุงและพัฒนา.....	62
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	63
	ขนาดโรงเรียน.....	63
	วุฒิการศึกษา.....	65
	ประสบการณ์การทำงาน.....	65
	ตำแหน่ง.....	66
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	71
	เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล.....	72
	ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	73
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
	การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
5	สรุปผลอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	87
	สังเขปความมุ่งหมาย วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
	วิเคราะห์ข้อมูล	88
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
	อภิปรายผล.....	90
	ข้อเสนอแนะ.....	96

บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก.....	106
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	127

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	71
2 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	77
3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา จำแนกเป็นรายด้าน.....	78
4 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน.....	79
5 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตาม วุฒิการศึกษา.....	80
6 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน.....	81
7 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตาม ตำแหน่ง.....	82
8 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน.....	83
9 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตาม วุฒิการศึกษา.....	84
10 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน.....	85
11 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง.....	86
12 สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารายข้อ.....	108

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
2 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร.....	14
3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	18
4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น.....	27
5 การพัฒนาหลักสูตร.....	39
6 การพัฒนาหลักสูตร.....	40
7 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา.....	43
8 การจัดทำสาระของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ.....	53
9 กระบวนการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา เขตการศึกษา 5.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความเจริญงอกงามของบุคคลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและความสามารถที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ส่วนสำคัญของการศึกษา คือ การเตรียมคน เพื่อสร้างสรรค์สังคม การศึกษาจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในการพัฒนาแบบยั่งยืน (สาลี เพ็ญศิริ. 2544 : 72)

ในการจัดการศึกษานั้น องค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง คือหลักสูตร หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำและกรอบหรือแนวทางในการจัดการศึกษา หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพราะได้กำหนดจุดหมายและจุดประสงค์อย่างแน่นอนว่าต้องการให้เกิดผลแก่ผู้เรียนอย่างไร ดังนั้นการสร้างหลักสูตรควรจะต้องสะท้อนสภาพปัญหา ชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถออกแบบเทคโนโลยีบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรให้เป็นการศึกษาตามมาตรฐานและผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็น ผู้นำวิชาการ นำครูทุกคน ผู้รู้ในชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันจัดทำหลักสูตร โดยมีกระบวนการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้อย่างครบถ้วน การแบ่งโครงสร้างเวลาเรียนให้สอดคล้องกับหลักของหลักสูตร (สุภรณ์ สภาพงศ์ และคณะ. 2545 : คำนำ)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) หลักสูตรฉบับดังกล่าวเน้นการเรียนการสอนแบบสืบสอบ (Inquiry) โดยเฉพาะในวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนที่นักเรียนต้องค้นคว้าหาข้อมูล และสรุปสาระข้อค้นพบด้วยตนเอง ในกระบวนการศึกษาแบบสืบสอบนักเรียนต้องคิดหลายๆ ระดับ โดยใช้คำถามทำให้เกิดการคิดเพื่อหาคำตอบ ต้องคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบหาความเหมือน ความแตกต่าง จัดกลุ่ม จัดประเภทข้อมูล คิดเชื่อมโยงผลการศึกษาหรือผลการทดลองกับหลักการทฤษฎีและคิดสังเคราะห์สรุปหลักการจากข้อมูลที่วิเคราะห์ไว้ รวมทั้งคิดประเมินค่าในกระบวนการฝึกให้นักเรียนได้คิดเป็นการฝึกที่ผสมผสานกับการเรียน เนื้อหาสาระตามหลักสูตร ผลของการศึกษาดังกล่าวนักเรียนก็จะมีความสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. 2544 : 21)

ปัจจุบันการจัดการศึกษา ทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา รัฐบาลได้จัดการศึกษาพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการเป็นการสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สามารถตอบสนอง

ความต้องการของบุคคลในสังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 43 ว่า “ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 27 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความ เป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อ การศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็น สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (กรมวิชาการ. 2545 : 11)

ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงให้ความสำคัญ ต่อการให้ ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างมาก เช่น หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการ จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษาหรือระดับชาติ สามารถลงมือพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นได้ซึ่งครูจะ ต้องแสดงศักยภาพของตนเองด้วยการนำเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลางมาวิเคราะห์ แล้วสร้าง หลักสูตรด้วยตนเองเพราะหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทเป็นเพียงหลักกว้างๆ ไม่อาจ แก้ปัญหาเด็กได้ทุกท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหา และภูมิปัญญาแตกต่างกันไป ดังนั้นครู ในท้องถิ่นจึงสมควรเป็นผู้สร้างหลักสูตรด้วยตนเอง (สำลี รักสุทธี. 2544 : 1)

นอกจากนี้ยังมีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก1166 / 2544 (ถวัลย์ มาศจรัส. 2545 : 4-5) ประกาศเรื่องให้ใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยในปีการศึกษา 2546 ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้ให้เริ่มการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายที่กระทรวงศึกษาประกาศรายชื่อในชั้นเรียนที่เป็นไป ตามลำดับข้างต้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นไปและในปีการศึกษา 2548 ให้ใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทุกชั้นเรียน

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นตามสภาพปัญหาและความต้องการของ ท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนตอบสนองสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของ ผู้เรียนได้มากที่สุด (เรวัณ สุธรรม. 2535 : 12) โดยโรงเรียนจัดทำเอกสารหลักสูตรเพื่อนำไป ถ่ายทอดให้กับผู้เรียนในท้องถิ่นนั้น ๆ (รัตนะ บัวสนธ์. 2536 : 160) การศึกษาเอกสารพบว่ การจัดทำหลักสูตรมักมีปัญหาในเรื่องของการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา เช่นไม่มื การวางแผนการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ซึ่งการเตรียมบุคลากรยังอาศัยการดำเนินการ โดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นส่วนใหญ่ บุคลากรมีภาระงานเกินกำลัง สื่อการเรียนการสอน

ไม่เพียงพอกับความต้องการ และสถานศึกษาไม่สนับสนุนชุมชนให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาการเรียนการสอน (มานพ ภัคเนียรนาท. 2535 : 111)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้เข้าร่วมงาน “เสมาราชบุรี 45 : ระหว่างวันที่ 23 - 24 ธันวาคม 2545 ณ โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จ.ราชบุรี” ซึ่งสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ราชบุรีร่วมกับกลุ่มโรงเรียนกรมสามัญจังหวัดราชบุรีได้จัดขึ้น และได้มีโอกาส สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองโพวิทยา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (นวลโย นิลบรรพ์ : บทสัมภาษณ์. 2545) ซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องเพียงโรงเรียนเดียวที่เป็นผู้นำในการใช้หลักสูตร สถานศึกษา พุทธศักราช 2544 ทำให้ได้ทราบสภาพปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาใน โรงเรียนเกี่ยวกับบุคลากร ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เช่น ผู้ปกครอง ขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ขาดความรู้ความเข้าใจถึงแม้จะได้รับการอบรม เพราะระยะเวลาในการอบรมน้อย กระบวนการในการจัดทำหลักสูตรในด้านการจัดการเรียน การสอนของครู เป็นแบบเก่าซึ่งขัดต่อการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โครงสร้างของหลักสูตร แกนกลางยังขาดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูซึ่งเป็นตัวแทนของ โรงเรียนเครือข่ายจำนวน 5 โรงเรียนที่ใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา 2545 ได้ข้อมูลเบื้องต้นว่า โรงเรียนนำร่องได้รับการสนับสนุนด้าน บุคลากรและงบประมาณการฝึกอบรมเอกสารต่าง ๆ จากกรมวิชาการแต่โรงเรียนเครือข่ายได้รับการสนับสนุนจากกรมสามัญศึกษา ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนเครือข่ายสังกัดกรมสามัญ ศึกษาจังหวัดราชบุรี ผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรีโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และ คุณสมบัติของผู้จัดทำหลักสูตร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้างนี้

1. ผลการวิจัยสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในครั้งนี จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. รู้ถึงความแตกต่างของสภาพและปัญหาของโรงเรียนแต่ละขนาด และคุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตรที่แตกต่างกันเพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนแต่ละขนาด และคุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตรที่แตกต่างกัน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพโรงเรียนของตนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ในการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกรอบของกรมวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการ 7 ขั้นตอน คือ

- 1.1 การเตรียมความพร้อม
- 1.2 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
- 1.4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร
- 1.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
- 1.6 การสรุปผลการดำเนินงาน
- 1.7 การปรับปรุง พัฒนา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในปี พ.ศ. 2545 จำนวน 515 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ในปี พ.ศ.2545

โดยจำนวนของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มของเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ส่วนวิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียน และวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จากครูผู้สอน ม.1 และ ม.4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน และคุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตร จำแนกเป็นวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง

3.1.1 ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

3.1.1.1 ขนาดกลาง

3.1.1.2 ขนาดใหญ่

3.1.2 คุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตร

3.1.2.1 วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น

1) ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า

2) สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2.2 ประสบการณ์การทำงาน จำแนกเป็น

1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี

2) 10 ปีขึ้นไป

3.1.2.3 ตำแหน่ง

1) หัวหน้ากลุ่มสาระ และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียน

2) ครูผู้สอน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ สภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยกระบวนการ 7 ขั้นตอนคือ

3.2.1 การเตรียมความพร้อม

3.2.2 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา

3.2.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

3.2.4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร

3.2.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

3.2.6 การสรุปผลการดำเนินงาน

3.2.7 การปรับปรุง พัฒนา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ระดับการปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี

2. ปัญหาการจัดทำหลักสูตร หมายถึง ระดับปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี

3. หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การกระจายอำนาจให้โรงเรียนสามารถจัดทำหลักสูตรได้เอง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยสามารถจัดทำได้ทั้งหมด แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็น หลักสูตรแกนกลางร้อยละ 70 และหลักสูตรสถานศึกษาร้อยละ 30

4. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการจัดทำ 7 ประการดังนี้

4.1 การเตรียมความพร้อม หมายถึง การเตรียมสถานการณ์ในด้านบุคลากรและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา คือ การเตรียมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตร แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชน

4.2 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานของสถานศึกษา ในการจัดทำสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ให้ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ประสบการณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น กำหนดผลลัพธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ รายปี หรือรายภาค สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีการกำหนดแผนการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน มีการกำหนดแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเลือกสื่อการเรียนรู้ที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัย ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน และมีการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและสะท้อนให้เห็นผลของกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

4.3 การวางแผนดำเนินการการใช้หลักสูตร หมายถึง การวางแผนดำเนินการร่วมกันของผู้บริหารและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในสาระการเรียนรู้ ออกแบบการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหา ออกแบบกิจกรรม นักเรียนที่ช่วยแก้ปัญหาและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัด ออกแบบกิจกรรมแนะแนวตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการแนะแนว จัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา

4.4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรและประเมินความพร้อมของผู้เรียนก่อนนำหลักสูตรไปใช้ นำหลักสูตรไปใช้ตามที่ได้วางแผนไว้ ลงบันทึกผลการดำเนินการใช้หลักสูตรและรายงานผลการดำเนินการใช้หลักสูตรต่อชุมชน

4.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง การจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา มีแผนงานหรือโครงการนิเทศในสถานศึกษา มีการชี้แจงข้อมูลผลการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินการใช้หลักสูตรให้ผู้นิเทศทราบ นำข้อมูลปัญหาการดำเนินการใช้หลักสูตรมาวางแผนร่วมกันกับผู้นิเทศ บันทึกผลการนิเทศเป็นหลักฐาน นำข้อเสนอแนะการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนา

4.6 การสรุปผลการดำเนินงาน หมายถึง การสรุปผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตร นำผลการดำเนินงานชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ รายงานผลการดำเนินการต่อผู้ปกครองและชุมชน และเขียนรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

4.7 การปรับปรุง พัฒนา หมายถึง การตรวจสอบผลการประเมินโดยคณะกรรมการการจัดหลักสูตรสถานศึกษา นำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครูร่วมมือกันในการหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไข นำข้อเสนอแนะมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

5. กรณีสึกษาหมายถึง การกำหนดขอบเขต ของการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเฉพาะโรงเรียนมัธยมเครือข่าย เขตจังหวัดราชบุรี ในปีการศึกษา 2545 ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตจังหวัดราชบุรี จำนวน 5 โรงเรียนที่ทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรใหม่ ในปีการศึกษา 2545

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึงการจำแนกโรงเรียนโดยคำนึงถึงห้องเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เฉพาะโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ขนาดคือ

6.1 โรงเรียนขนาดกลาง คือโรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียน 13 - 36 ห้องเรียน

6.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ คือโรงเรียนที่มีห้องเรียนตั้งแต่ 37 ห้องเรียนขึ้นไป

7. คุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตร หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบไปด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง

8. วุฒิการศึกษา หมายถึง ประกาศนียบัตร และ/หรือ ปริญญาบัตรที่ครูได้รับเมื่อจบการศึกษาสูงสุด จำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และสูงกว่าปริญญาตรี

9. ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง จำนวนปีที่ครูมีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป

10. ตำแหน่ง หมายถึง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มและหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งครูผู้สอน

11. หัวหน้ากลุ่มสาระ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ประสานงานในการกำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน

12. หัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ประสานงานในการจัดกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนซึ่งได้แก่ กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

13. ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ไปสู่นักเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยใช้กระบวนการทางปัญญาและกระบวนการทางสังคม และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ในการวิจัยครั้งนี้คือครูที่สอน ชั้น ม.1 และ ม.4 ปีการศึกษา 2545

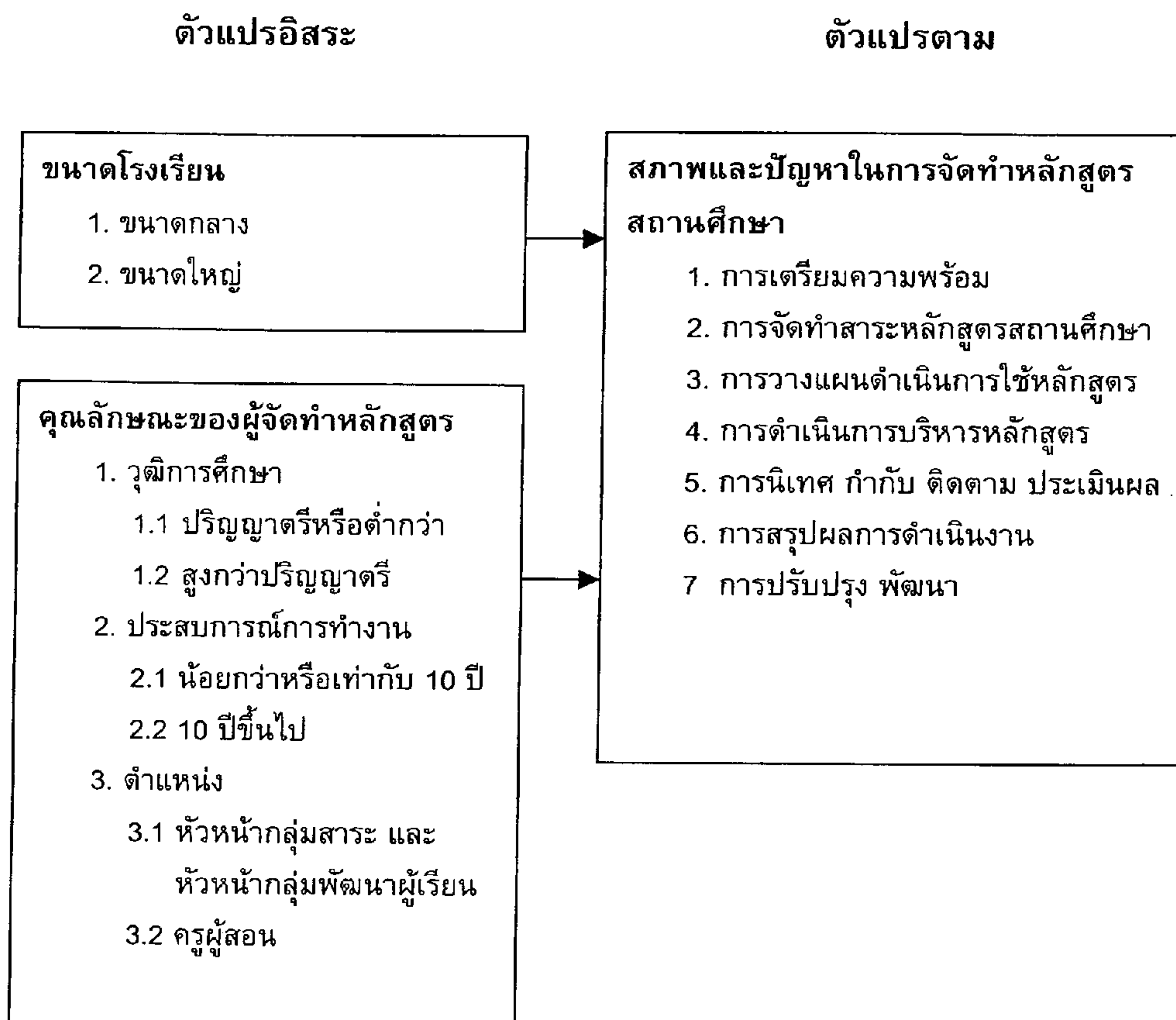
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรตามผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการอบแนวคิดในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุมประเด็นสำคัญที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้กรอบความคิดของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ. 2545 : 24-27) ในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา พ.ศ. 2544 ซึ่ง กระบวนการในการบริหารจัดการหลักสูตรประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม เป็นการเตรียมสถานการณ์ในด้านบุคลากรและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการในการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดทำสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อจุดเน้นของสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร เป็นการวางแผนดำเนินการร่วมกันของผู้บริหารและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัด

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) การดำเนินการบริหารหลักสูตร เป็นการประเมินความพร้อมของผู้เรียนก่อนนำหลักสูตรไปใช้ และการนำหลักสูตรไปใช้ตามที่ได้วางแผนไว้ 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล คือการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน มีแผนงานหรือโครงการนิเทศภายในสถานศึกษา 6) การสรุปผลการดำเนินงาน เป็นการสรุปผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 7) การปรับปรุง พัฒนา คือการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษา และแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีผลต่อการจัดหลักสูตรสถานศึกษา โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่สนับสนุนว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรน้อยกว่า เนื่องจากได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณและมีความพร้อมในด้านบุคลากรมากกว่า (เสาวภาคย์ แหล่มเพ็ชร. 2545 : 83 ; ชัญชนา ดอนทอง. 2544 : บทคัดย่อ ; ชะลอ หรุ่นเลิศ. 2539 : 138 ; ชัยพจน์ รังงาม. 2545 : 114 – 115) วุฒิการศึกษามีผลต่อสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงย่อมมีความสามารถในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า (กรองทอง จิรเดชากุล. 2541 : 166 ; มาลัย จันทรเทศ. 2540 : 179 – 180 ; ปัญญา ปรารค์ทอง. 2545 : 117) ประสบการณ์การทำงานมีผลต่อสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานนานกว่า จะมีความสามารถในการคิด แก้ปัญหา และมีความสามารถในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรได้มากกว่า เพราะครูผ่านประสบการณ์เกี่ยวกับการอบรม การสัมมนาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย หรือมีประสิทธิภาพในการทำงานเป็นที่ไว้วางใจ ได้รับการยกย่องให้ดำรงตำแหน่งในหน้าที่ต่างๆ (ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. 2545 : บทคัดย่อ ; เทียมจันทร์ ธวัสนธุ์. 2539 : 72 ; เกษสุดา สองห้องนอก. 2542 : 129) ตำแหน่งมีผลต่อสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากบทบาทของครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนจะมีบทบาทมากในการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนครูที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียน จะมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าครูที่มีตำแหน่งต่างกันน่าจะมีสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงคัดเลือกตัวแปรขนาดของโรงเรียนและคุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง มาเป็นกรอบในการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ปรากฏดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีสภาพและปัญหา ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน
2. คุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตรได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งที่ต่างกันมีสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องต่างๆ ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

- 1.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
- 1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
- 1.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
- 1.4 การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
 - 1.4.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น
 - 1.4.2 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2. ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลทางการศึกษาของจังหวัดราชบุรี

- 2.1 ข้อมูลทั่วไป
- 2.2 ข้อมูลทางการศึกษาและข้อมูลโรงเรียนเครือข่าย

3. สภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

- 3.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา
- 3.2 กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
- 3.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.3.1 การเตรียมความพร้อม
 - 3.3.2 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.3.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
 - 3.3.4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร
 - 3.3.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
 - 3.3.6 การสรุปผลการดำเนินงาน
 - 3.3.7 การปรับปรุง พัฒนา

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 4.1 ขนาดโรงเรียน
- 4.2 วุฒิการศึกษา
- 4.3 ประสบการณ์การทำงาน

4.4 ตำแหน่ง

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ตามแนวคิดของแต่ละท่าน ไว้ดังนี้

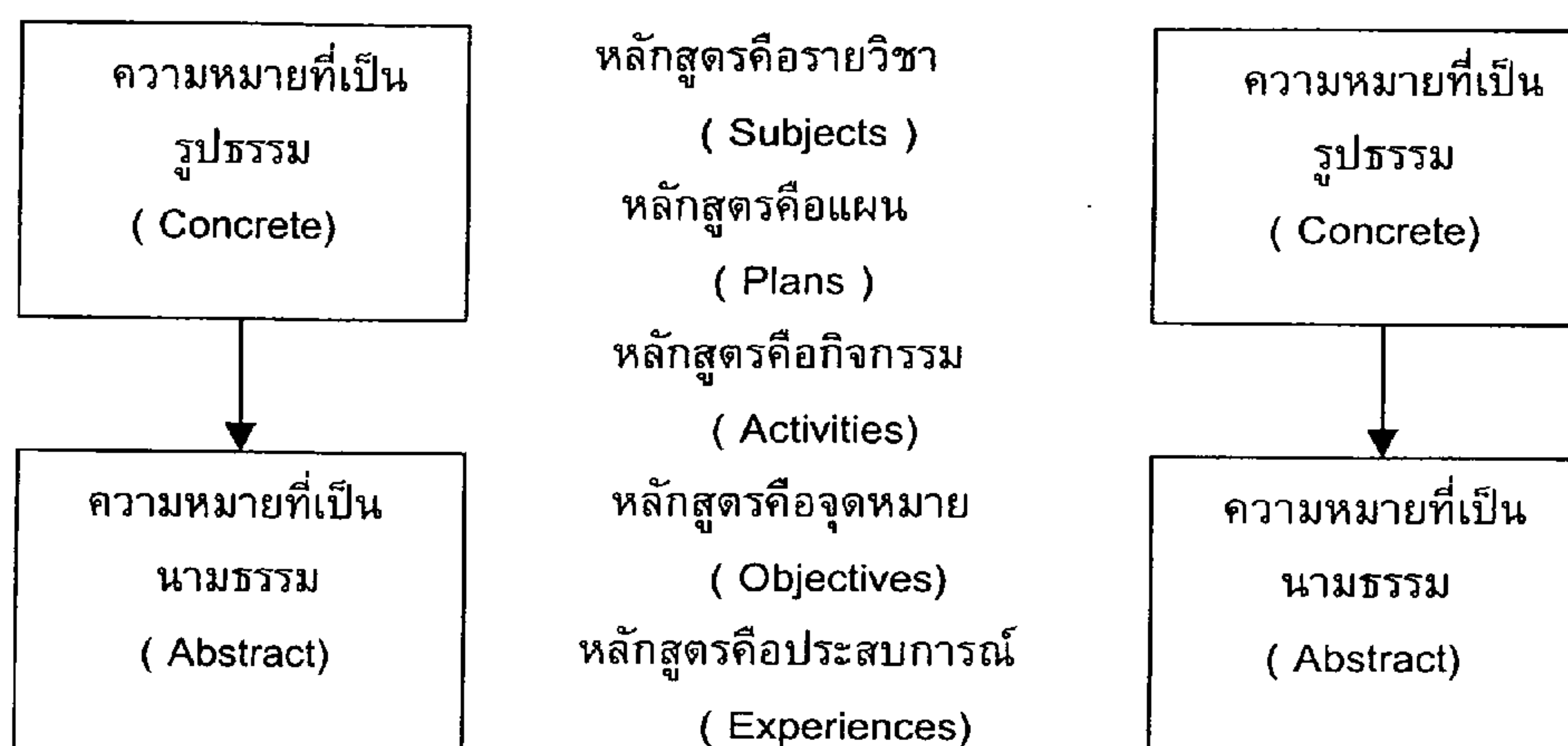
กูด (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540 : 6 – 7 ; อ้างอิงจาก Good, 1973 : 149)

ได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้สำเร็จหรือรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง
2. โปรแกรมการศึกษาที่ทางโรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนเพื่อรับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในสายวิชาชีพต่อไป
3. กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะแนวของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา

ธำรง บัวศรี (2545 : 7) กล่าวว่าหลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมายการจัดเนื้อหากิจกรรมและมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 8-9) ได้ศึกษาความหมายของหลักสูตรของนักการศึกษาต่างๆ และได้ให้ความเห็นว่า หลักสูตรมีความหมายตั้งแต่ที่เป็นรูปธรรมจนถึงนามธรรมซึ่งสอดคล้องกับนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญต่อความหมายของหลักสูตร ในลักษณะการจัดประสบการณ์ต่างๆ แก่ผู้เรียนมากขึ้น บุคคลเหล่านี้เห็นว่าเด็กควรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การเรียนการสอนควรจัดให้สนองความต้องการและความสนใจของเด็กแต่ละคน ครูจึงควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้กระทำจนเกิดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้กระทำจนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ และมีพัฒนาการตามที่กำหนดไว้ ไม่ใช่เน้นการสอนตามเนื้อหาสาระในรายวิชาต่างๆ

ภาพประกอบ 2 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์.
2539 : 9)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 25) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้
3 ประการคือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎีหลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้าคือครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิตได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544 : 14-15) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4
ลักษณะ

1. หลักสูตรหมายถึงรายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน ซึ่งจะเน้นที่การกำหนดเค้าโครงหรือหัวข้อและ รายละเอียดของเนื้อหาที่จะสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 2. หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน
 3. หลักสูตรหมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอน
 4. หลักสูตรหมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนได้รับ
- ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึงกระบวนการในการสร้างประสบการณ์ให้แก่

ผู้เรียน โดยการนำเอาเนื้อหาสาระ สภาพสิ่งแวดล้อม มวลประสบการณ์ของผู้เรียนที่มีมาก่อน นำมารวมเข้ากันแล้วจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสมกับสภาวะของสังคม วัฒนธรรมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งเอาไว้

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์ออกมาในรูปของ จุดมุ่งหมาย ในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยนำลงสู่ การปฏิบัติ หลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาแปลงไปสู่ การกระทำขั้นพื้นฐานในโรงเรียนหรือสถานศึกษา หลักสูตรจึงมีความสำคัญในการช่วยพัฒนา บุคคลในทุกๆด้าน กล่าวคือ ผู้เรียนอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตหลักสูตร มีส่วนช่วยในการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต นอกจากนั้น หลักสูตรยังมีความสำคัญต่อ สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ อีกด้วย

สุมณ อมรวิวัฒน์ (2531 : 48) กล่าวว่า "การศึกษาคือกระบวนการต่อเนื่องที่ช่วยให้ เกิดการเรียนรู้ สร้างเสริมประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและความเจริญงอกงาม"

กาญจนา คุณารักษ์ (2527 : 22) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ปรัชญา หรือความมุ่งหมายในการจัด การศึกษาบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดและแนวปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จ

3. หลักสูตรทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเมื่อประเทศชาติต้องการจะสร้าง คุณลักษณะของประชาชนเป็นอย่างไร รัฐบาลก็สามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมาย และเนื้อหา วิชาที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์ให้เยาวชนเป็นไปตามที่ชาติต้องการ

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ 9 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือเครื่องชี้แนวทางการปฏิบัติงานของครู เพราะ หลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ การประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบัน การศึกษาระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย

5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวกควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

ดังนั้น สรุปความสำคัญของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตรในฐานะเป็นแผนแม่บทในการกำหนดขอบข่ายความรู้ความสามารถ และมวลประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียน การสอน ให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาในทุกๆด้าน ซึ่งผู้เรียนอยู่ในวัยที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า หลักสูตรจึงเป็นตัวช่วยชี้นำความก้าวหน้าในอนาคตของสังคมนั้นๆ ด้วย

1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรนี้มีผู้ให้ทัศนะไว้หลายท่าน เช่น ทาบา (วิชัย วงษ์ใหญ่.

2537. 15 : อ้างอิงจาก Taba. 1962) ให้ความเห็นว่าหลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2532 : 8) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรต้องมียังน้อย

6 ข้อ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
5. วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

จากความเห็นของนักการศึกษาต่อองค์ประกอบของหลักสูตรพอสรุปได้ว่า หลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน คือ

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระและอัตราเวลาเรียน
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร

1.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังที่นักการศึกษาของไทยและต่างประเทศได้เสนอไว้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 7) กล่าวว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยทั่วไปจะมีอยู่ 4 ขั้นตอน

1. การวิจัย
2. การพัฒนา
3. การเผยแพร่
4. การดำเนินการใช้และปรับปรุง

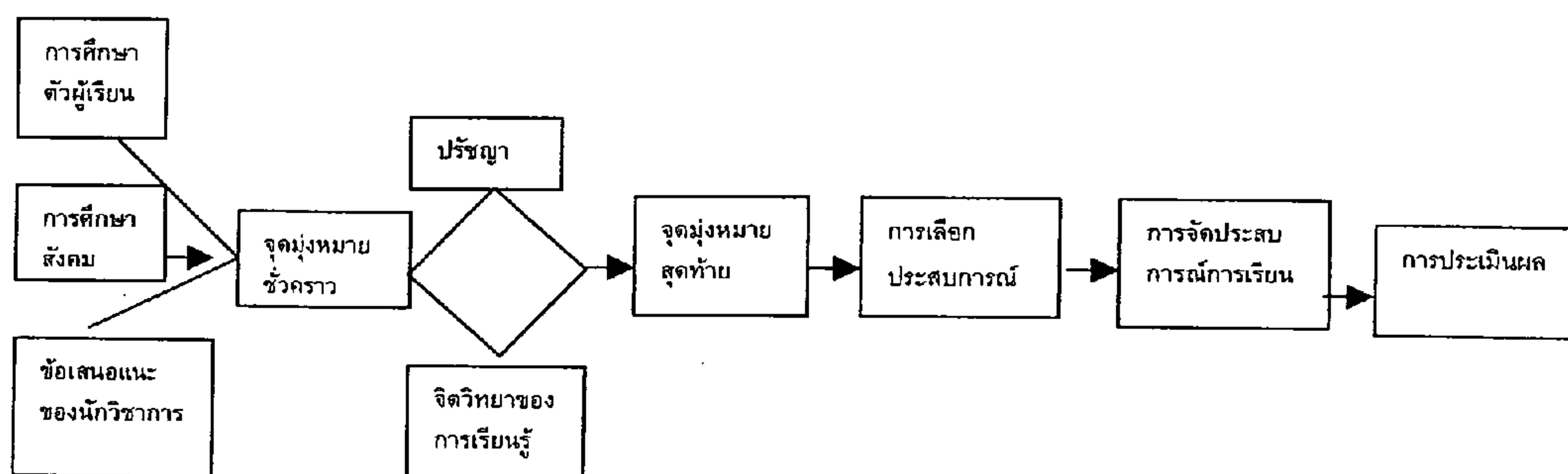
โดยที่นักวิชาการมีความคาดหวังจะหยิบยื่นสิ่งที่ดีที่สุดให้กับผู้เรียนแต่ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับสภาพและปัญหาต่อไปนี้คือ

1. เนื้อหาสาระของหลักสูตร
2. ยุทธวิธีการสอน
3. ภาษาและพฤติกรรมของครู
4. พฤติกรรมของครูอื่นที่เกี่ยวข้อง
5. สภาพแวดล้อมทางการเรียน
6. สื่อและวัสดุการสอน
7. การจัดเวลา สถานที่และบุคคล
8. การวัดและการประเมินผล

ไทเลอร์ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 10 -13 อ้างอิงจาก Tyler. 1949) ได้กำหนดการวางแผนหลักสูตรและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้บังเกิดผลดีต่อผู้เรียน โดยเสนอแนะว่าบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร ควรคำนึงถึงการตอบคำถาม 4 ข้อดังต่อไปนี้

1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา (What educational purposes should the school seek to attain?)
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (What educational experiences can be provided that are likely to attain these purposes?)
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ (How can these educational experiences be effectively organized?)
4. จะชี้ชัดได้อย่างไรว่า จุดมุ่งหมายเหล่านี้ได้บรรลุตามที่กำหนดไว้ (How can we determine whether these purposes are being attained?)

ไทเลอร์ เน้นว่า คำถามทั้ง 4 ข้อนี้จะต้องถามเรียงลำดับกันลงมา เพราะฉะนั้นการตั้งจุดมุ่งหมายจึงเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดสำหรับไทเลอร์ เพราะคำตอบอีก 3 ข้อที่เหลือนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังแสดงไว้ในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 11
อ้างอิงจาก Tyler. 1949)

ทาบา (สุนีย์ ภูพันธ์. 2546 : 167-168 อ้างอิงจาก Taba. 1962 : 6 - 7) มีความเห็นว่า ทฤษฎีของการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมี ทฤษฎีดังกล่าวนั้นไม่แต่เพียงนิยามปัญหาที่การพัฒนาหลักสูตรจะต้องเกี่ยวข้องเท่านั้นแต่จะต้องให้ระบบแนวความคิดที่จะใช้ในการประเมินความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาด้วยทาบามีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหลายประการเช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมายทั่วไปที่สถาบันการศึกษาจะต้องจัดดำเนินการ และการตัดสินใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายเฉพาะในการเรียนการสอน รวมทั้งเนื้อหาเฉพาะของแต่ละสาขาด้วย จะต้องมีการตัดสินใจเลือกชนิดของประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะต้องนำไปใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของแต่ละวิชา จะต้องมีการตัดสินใจว่าจะประเมินว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างและประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรในการบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ และประการสุดท้ายจะต้องมีการตัดสินใจเลือกว่ารูปแบบหลักสูตรทั้งหมดควรจะเป็นเช่นไร การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ จำเป็นจะต้องกระทำอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานที่เชื่อถือได้และคงที่สม่ำเสมอ

สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของทาบาซึ่งครูจะมีส่วนร่วมอย่างสำคัญนั้นมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 : การสำรวจความต้องการ (diagnosis of needs) ครู หรือผู้ร่างหลักสูตรเริ่มกระบวนการด้วยการสำรวจความต้องการของนักเรียนที่หลักสูตรได้วางแผนไว้

ขั้นที่ 2 : การกำหนดจุดมุ่งหมาย (formulation of objectives) หลังจากที่ครูได้ระบุความต้องการของนักเรียนแล้ว ครูจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะให้บรรลุผล

ขั้นที่ 3 : การเลือกเนื้อหา (selection of content) จุดมุ่งหมายที่เลือกไว้หรือที่สร้างขึ้นจะเป็นตัวชี้แนะแนวทางในการเลือกรายวิชาหรือเนื้อหาของหลักสูตร และควรที่จะเลือกเนื้อหาที่มีความเที่ยงตรงและสำคัญด้วย

ขั้นที่ 4 : การจัดเนื้อหา (organization of content) เมื่อครูเลือกเนื้อหาได้แล้ว จะต้องจัดเนื้อหาโดยการเรียงลำดับขั้นตอนให้ถูกต้องโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจของผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 5 : การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (selection of learning experiences) เมื่อได้เนื้อหาแล้วครูจะคัดเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน

ขั้นที่ 6 : การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (organization of learning experiences) กิจกรรมการเรียนการสอนควรได้รับการจัดเรียงลำดับขั้นตอนเช่นเดียวกับเนื้อหา แต่ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 7 : การประเมินผลและวิธีประเมินผล (evaluation and means of evaluation) ผู้ที่วางแผนหลักสูตรจะต้องประเมินว่าจุดมุ่งหมายใดบ้างได้บรรลุผลสำเร็จ และทั้งครูและนักเรียนควรร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาอาจ สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตร จะประกอบไปด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ คือกระบวนการวิจัยและพัฒนา การเลือกวิธีในการจัด ประสบการณ์ การวัดผล การเผยแพร่ การดำเนินการใช้และปรับปรุง โดยหลักสูตร ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

1.4 การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

จากจุดเน้นประการที่ 2 ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น, 2534) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมท้องถิ่นให้พัฒนาหลักสูตร คือหลักสูตรคำนึงถึงความต้องการที่หลากหลายของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคม จึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียน ในแต่ละท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากความแตกต่าง รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตนอีกด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตรในระดับชาติ เอกสารในระดับนี้ได้แก่ ตัวหลักสูตร คู่มือหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรระดับชาติมีลักษณะกว้าง และครอบคลุม ความมุ่งหมาย จะออกมาในลักษณะของค่านิยมทางการศึกษามากกว่าแนวทางในการเรียน การสอน เนื้อหาสาระจะกำหนดแต่ประเด็นใหญ่ ๆ

2. การพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น เอกสารหลักสูตรที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตร ในระดับท้องถิ่น ได้แก่ ประมวลการสอน โครงการสอน และบันทึกการสอน ในระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยระดับย่อย ได้แก่ ระดับจังหวัด ระดับโรงเรียน ระดับชั้นเรียน ระดับเขต คำว่า ท้องถิ่น จึงหมายถึง เขตการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นที่สำคัญ คือ

การพัฒนาประมวลการสอน ซึ่งหมายถึง การขยาย และปรับปรุงหลักสูตรระดับชาติ

3. การพัฒนาหลักสูตรในระดับชั้นเรียน เอกสารหลักสูตรที่ได้จากการพัฒนาในระดับนี้ ได้แก่ บันทึกการสอน ซึ่งเน้นการตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เป็นการปรับครั้งสุดท้าย เพื่อให้สอดคล้องกับนักเรียนในแต่ละชั้น ซึ่งการปรับครั้งนี้ยังหมายถึง การปรับความมุ่งหมายในการสอน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรคที่ 2 กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ แสดงให้เห็นว่าในอนาคต ชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตร การเรียนการสอนของแต่ละท้องถิ่น หลักสูตรเฉพาะแต่ละท้องถิ่นจะมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษามากขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการของแต่ละชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่าง ๆ

หลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของท้องถิ่นให้มากที่สุด รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา/ปรับปรุง/แก้ไข ได้แสดงความคิดเห็นด้วย ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลกระทบโดยตรงต่อธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิสำเนาท้องถิ่นของตน หวังให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาในท้องถิ่นอีกด้วย

หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรที่ส่วนกลาง โดยนักวิชาการเป็นผู้สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ในเรื่องที่เป็นส่วนรวม เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดี การดำรงชีวิต ฯลฯ เช่น เรื่องรัฐธรรมนูญ เรื่องประชาธิปไตย เป็นต้น จุดมุ่งหมายจะกำหนดเป็นภาพกว้างๆ ที่ต้องการให้ผู้ผ่านหลักสูตรได้เรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เนื้อหาที่กำหนดจะเป็นเนื้อหากลางๆที่กว้างๆเพื่อเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้พื้นฐานในวิชาเฉพาะต่อไป

หลักสูตรท้องถิ่น ความจำเป็นของการจัดเนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับกลุ่มบุคคลในท้องถิ่นตามสภาพและความต้องการของบุคคลแต่ละท้องถิ่น เป้าหมายหลักคือ ต้องการให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลให้ดีขึ้น แนวทางที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้ต้องมีการจัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกัน อาจจะไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนวิธีหนึ่งคือ การใช้วิธีการจัด

การเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งจะตอบสนองต่อหลักการจัดกิจกรรมให้เกิดกระบวนการศึกษาตลอดชีวิตในชุมชน ดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะหลากหลาย มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เน้นกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและความสามารถนำไปปรับใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม
 2. หลักสูตรท้องถิ่นสามารถที่จะพัฒนาเพิ่มขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และเมื่อเรื่องนั้น ๆ ไม่เป็นที่สนใจและต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งล้าสมัยแล้วสามารถปรับเปลี่ยนได้ทันที
 3. การเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ไม่แยกส่วน ตัดตอนเป็นท่อน ๆ ของกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมทางวิชาการ สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงโดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการชี้แนะของผู้สอน อันจะนำไปสู่การคิดเป็น โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในสังคม ตนเอง และวิชาการอย่างเหมาะสม
 4. มีกระบวนการที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเอง มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา
 5. ส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคมในด้านศีลธรรม จริยธรรม สันติภาพ จิตสาธารณะ การธำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การร่วมรักษาสีงแวดล้อม ก่อให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่นและการภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่นชาติ
- หลักสูตรท้องถิ่นจึงหมายถึงหลักสูตรที่สถานศึกษาหรือครูหรือผู้เรียนร่วมกันพัฒนาขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตรจริง เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้อย่างมีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข
- หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากภาพปัญหาและความต้องการหรือวิถีชีวิตของผู้เรียน บางครั้งอาจพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนตามท้องถิ่นต่าง ๆ หรือพัฒนาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ เน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ การใช้เทคโนโลยีและข่าวสารในการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงของตน

สรุปแล้ว การพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีสภาพที่แตกต่างกันออกไป เช่น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม อันมีผลต่อความต้องการและเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ในการนำหลักสูตรจากส่วนกลางไปใช้ในระดับท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพ และ ความต้องการของท้องถิ่น

1.4.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น

สุมิตร คุณากร (2532: 32) ได้เสนอกระบวนการและวิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการ
2. การจัดตั้งคณะอนุกรรมการ
3. การศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อมูล
 - 3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรระดับชาติ
 - 3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชนในแต่ละเขตการศึกษา
 - 3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อบกพร่องต่างๆ ของประมวลการสอนที่ได้เกิดมาแล้ว

ในอดีต

- 3.4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และข้อจำกัดในการเรียนการสอนแต่ละเขตการศึกษา
4. กำหนดข้อตกลงเบื้องต้น
5. การประชุมเพื่อดำเนินการ

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2544 : 28 - 31) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 6 ขั้นตอนโดยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนนั้นจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนและกระทำในรูปของคณะทำงานโดยยึดหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพท้องถิ่นเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ดังนั้นขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรจึงมีดังต่อไปนี้

1. จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน โดยอาจใช้การวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม และสัมภาษณ์ หรือวิธีอื่นที่เห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริงภายในชุมชนหลังจากนั้นจึงประมวลสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงที่จริงให้เป็นหมวดหมู่และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการเหล่านั้นไว้อย่างเป็นระบบ
2. การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นเป็นการนำข้อมูลพื้นฐาน มาจัดอันดับความสำคัญของความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น
3. การกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้โรงเรียนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพิ่มเติม โดยคำนึงสภาพท้องถิ่นและตัวผู้เรียนเป็นหลัก

4. การจัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือเนื้อหาวิชา/กิจกรรม เป็นการพัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลาย

5. การจัดทำแผนการสอน/คู่มือครูและสื่อ เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะที่ตรงกับสภาพแวดล้อมและปัญหาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

6. การปรับปรุงและพัฒนา การนำไปทดลองใช้และปรับปรุงพัฒนาให้สมบูรณ์เหมาะสมกับท้องถิ่นมากที่สุด และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 123 - 135) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น 12 ขั้นตอนโดยการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ทั้งในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียน หรือระดับโรงเรียน ในที่นี้จะกล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นในลักษณะของการจัดทำหรือสร้างหลักสูตรรายวิชาใหม่ โดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ในขั้นแรกของการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นควรมีการจัดตั้งคณะทำงาน ซึ่งมีประมาณ 5 – 8 คน และคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านเนื้อหาวิชา ด้านการสอน ด้านสภาพของท้องถิ่น และด้านการพัฒนาหลักสูตร บุคคลสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นได้แก่

ก. ครูหรือผู้สอน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอน และมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทเป็นอย่างดี อันได้แก่ ครูวิชาการโรงเรียน ครูวิชาการกลุ่มประสบการณ์ และครูผู้สอน เป็นต้น

ข. ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้คำแนะนำ และให้ความรู้ในด้านหลักสูตรและการสอน

ค. ศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ง. วิทยากรท้องถิ่น หรือประชาชนที่มีความรู้ในด้านเนื้อหา วิชา ด้านสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมในท้องถิ่นนั้น ๆ

จ. นักวิชาการ ซึ่งได้แก่ อาจารย์จากวิทยาลัยครู หรือมหาวิทยาลัย

ขั้นที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ในขั้นตอนของการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คณะทำงานต้องดำเนินการในเรื่อง ดังต่อไปนี้

ก. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของท้องถิ่น

ข. สำนวณสภาพและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ รวมทั้งสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 3 การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรรายวิชานั้น คณะทำงานควรศึกษาจากสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน จุดประสงค์ในระดับกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ของรายวิชานั้น ๆ เพื่อกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบ นอกจากนี้ ในการกำหนด จุดประสงค์ควรสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา / กลุ่มประสบการณ์

ขั้นที่ 4 การกำหนดเนื้อหา

คณะทำงานจะต้องนำจุดประสงค์ที่ระบุไว้แล้วจากขั้นตอนที่ 3 มาวิเคราะห์แล้วกำหนดเนื้อหาสาระของรายวิชาอย่างกว้าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาดังกล่าว และครอบคลุมส่วนที่เป็นทั้งความรู้และทักษะด้วย จากนั้นจึงแยกแยะออกเป็นเนื้อหาย่อยในการกำหนดเนื้อหานั้น คณะทำงานควรกำหนดเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับวัยและพื้นความรู้เดิมของผู้เรียน มีความต่อเนื่องกับรายวิชาในชั้นและรายวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาเดียวกัน มีความถูกต้องทันสมัย น่าสนใจ และเหมาะสมกับคาบเวลา

ขั้นที่ 5 การกำหนดกิจกรรม

เมื่อได้เนื้อหาวิชาแล้ว คณะทำงานควรจะกำหนดกิจกรรมที่จะจัดให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์แต่ละข้ออย่างละเอียด กิจกรรมที่กำหนดไม่ควรมากหรือน้อยเกินไป เน้นทักษะกระบวนการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรม โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประสานกิจกรรมและชี้แนะ

ขั้นที่ 6 การกำหนดคาบเวลาเรียน

คาบเวลาเรียนที่กำหนดจะต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร ถ้าเป็นรายวิชาเลือกเสรี สามารถกำหนดตามความเหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่กำหนดให้เรียน แต่ควรให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของกลุ่มวิชาที่เป็นอยู่เดิมด้วย

ขั้นที่ 7 การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล

คณะทำงานควรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลในรายวิชาที่จัดทำขึ้นใหม่เพื่อผู้ปฏิบัติจะได้ดำเนินการวัดและประเมินผลตรงกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลต่อการใช้หลักสูตรในที่สุด สิ่งที่ต้องระบุในขั้นนี้คือ รายวิชานี้จะมีการวัดและประเมินผลประเภทใด (ก่อนเรียนระหว่างเรียน และ/หรือเมื่อจบหลักสูตร) วิธีการวัดผลหรือเครื่องมือที่ใช้วัดผล

ในแต่ละประเภทมีอะไรบ้าง (เช่น การสังเกต การซักถาม การให้ตอบแบบสอบถาม หรือทำแบบทดสอบ เป็นต้น) และมีเกณฑ์ในการประเมินอะไร รวมทั้งมีการตัดสินผลว่าผู้เรียนผ่านหรือไม่ผ่าน หรืออยู่ในระดับคุณภาพ/เกรดใด

ขั้นที่ 8 การจัดทำเอกสารหลักสูตร

หลังจากที่สร้างหรือจัดทำหลักสูตรรายวิชาใหม่แล้ว คณะทำงานควรจะทำ เอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติม และสื่อต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรหรือครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ ในการจัดทำแผน การสอนแต่ละเรื่องควรประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้คือ 1) ชื่อแผนการสอนและระยะเวลาเรียน ในแผนการสอนนั้นๆ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) เนื้อหาสาระที่สำคัญ 4) กิจกรรมการเรียน การสอน 5) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ 6) การวัดและประเมินผล

ขั้นที่ 9 การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร

ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและวัสดุหลักสูตรต่างๆ เพื่อนำผลมา ปรับปรุงข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง โดยคณะทำงานต้องกำหนดเป็นแผนอย่างมีขั้นตอนและ ระบบ คณะทำงานอาจจะประชุมพิจารณาร่วมกันหรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าองค์ประกอบ ต่างๆ ของหลักสูตร เช่น จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาเรียน วิธี การวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร วัสดุหลักสูตร เช่น แผนการสอน สื่อการเรียนการสอนต่างๆ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่ ภาษาที่ใช้มีความแจ่มชัด เพียงใด เมื่อพิจารณาข้อบกพร่องหรือปัญหาแล้ว จึงนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อน จากนั้น คณะทำงานจึงคัดเลือกกลุ่มทดลองและกำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตร ที่สร้างขึ้นใหม่ วัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จริง

ในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้นั้น คณะทำงานจะต้องเตรียมครูผู้สอนให้เข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรเสียก่อน จากนั้นจึงทดลองให้ครูนำไปใช้ในชั้นเรียน โดย คณะทำงานต้องวางแผนนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรและทำความเข้าใจร่วมกับครูผู้สอน แล้วร่วมกันวิเคราะห์หาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นก่อนนำ ไปใช้จริงต่อไป

ขั้นที่ 10 การเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร

คณะทำงานต้องนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่เขียนตามแบบฟอร์มที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนด แล้วเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามลำดับชั้น เพื่อขออนุมัติการใช้ หลักสูตร และคณะกรรมการ ศสว.เขตแต่ละเขตการศึกษาจะแต่งตั้งคณะทำงานวิชาการ ระดับเขตในแต่ละสาขาวิชา เพื่อทำหน้าที่วิเคราะห์เนื้อหาของคำอธิบายรายวิชาที่ท้องถิ่น จัดทำก่อนเสนอให้คณะกรรมการ ศสว.เขตพิจารณาอนุมัติการใช้หลักสูตรดังกล่าว

ขั้นที่ 11 การนำหลักสูตรไปใช้

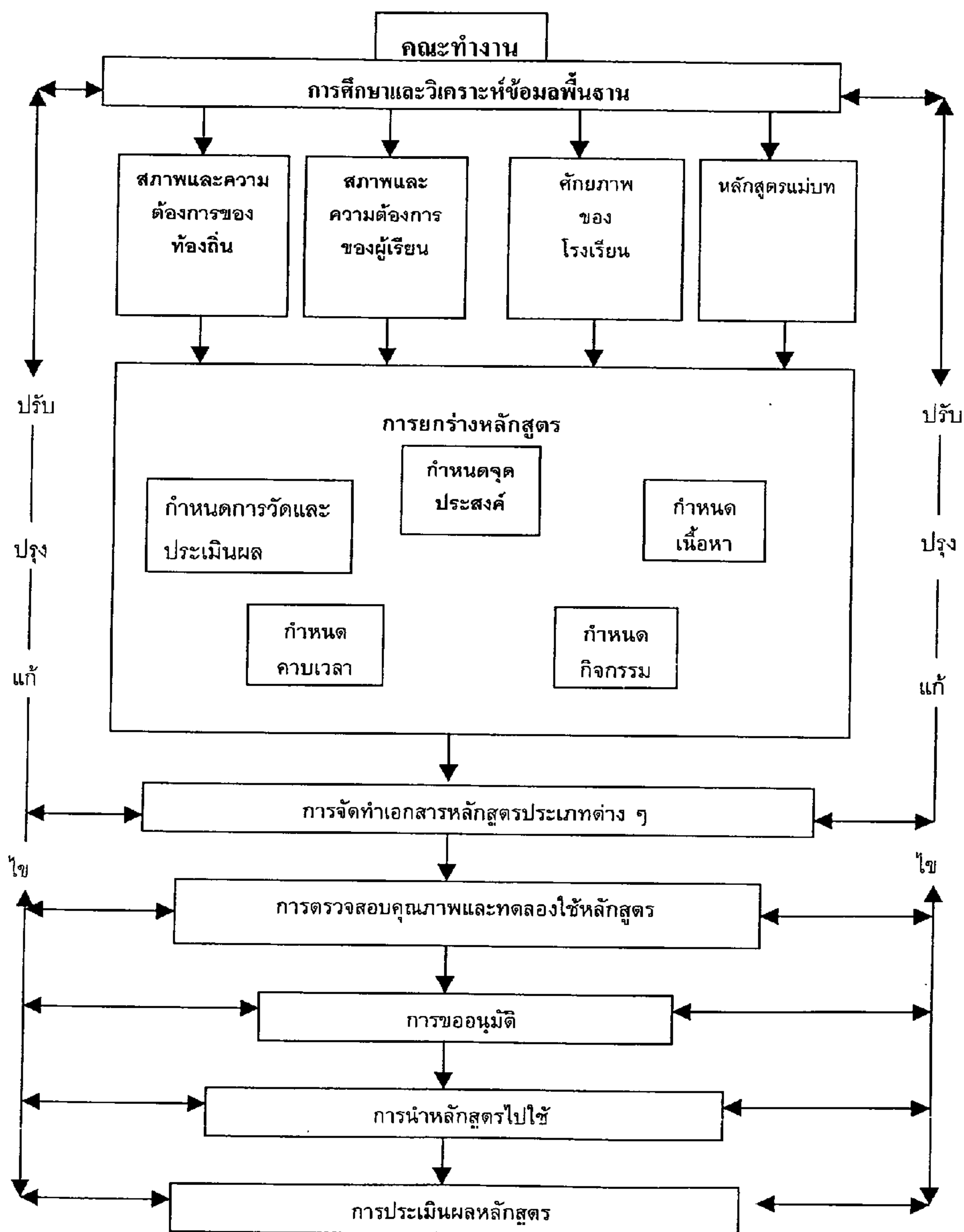
ขณะรอการอนุมัติใช้หลักสูตรคณะทำงานจะต้องดำเนินการวางแผนการใช้หลักสูตรควบคู่กันไป และเมื่อหลักสูตรได้รับอนุมัติเรียบร้อยแล้ว จะได้ดำเนินการใช้หลักสูตรทันที คณะทำงานจะต้องเตรียมจัดการอบรมครูเกี่ยวกับวิธีการใช้หลักสูตร เพราะถึงแม้ว่าจะมีคู่มือครูในการใช้หลักสูตร หรือเอกสารประกอบหลักสูตรอื่นๆ แต่ผู้อ่านอาจจะเข้าใจไม่ตรงกันหรือไม่เข้าใจอย่างชัดเจนก็ได้ การจัดการอบรมควรจัดในรูปการประชุมเชิงปฏิบัติการ และควรคำนึงถึงจำนวนผู้เข้ารับการอบรม งบประมาณที่ต้องใช้ วัสดุหลักสูตร วิทยากร สถานที่ที่ใช้ฝึกอบรม เป็นต้น

ขั้นที่ 12 การประเมินผลหลักสูตร

หลังจากที่ครูได้นำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนระยะหนึ่งแล้ว ในขั้นการดำเนินต่อไป ก็คือโรงเรียนควรมีการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร ให้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น วัตถุประสงค์ของการประเมินผลหลักสูตรคือ

1. เพื่อดูว่าหลักสูตรเมื่อนำไปปฏิบัติจริงได้ผลเพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
2. เพื่อหาทางปรับปรุงหลักสูตร ถ้าพบสิ่งบกพร่อง เพื่อหาข้อดีข้อเสียในวิธีการจัดประสบการณ์การเรียน

3. เพื่อช่วยการตัดสินใจของฝ่ายบริหารว่าควรจะใช้หลักสูตรนี้ต่อไปอีกหรือไม่ ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น มีกระบวนการใหญ่ ๆ อยู่ 3 กระบวนการ คือ การวางแผนการจัดทำหรือยกร่างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตร ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นทั้ง 12 ขั้นตอนที่กำลังมาข้างต้นนี้ จะเห็นว่าขั้นตอนที่ 1 ถึง 2 ถือว่าเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 3 ถึง 7 เป็นการวางแผนและยกร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 8 ถึง 11 เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ และขั้นตอนที่ 12 เป็นการประเมินผลหลักสูตร กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 12 ขั้นตอนปรากฏดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์.

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นจากนักวิชาการหลายท่านสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเป็นการสังเคราะห์ให้เห็นภาพรวมของลำดับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยการปรับหลักสูตรแกนกลาง และการสร้างหลักสูตรย่อย ซึ่งมีได้มีความแตกต่างกันในหลักการ ซึ่งกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นมี 3 กระบวนการ คือ การวางแผนการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

1.4.2 แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ ,การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ,เอกสารอัดสำเนา)

เป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นก็คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ที่มีอยู่ในแต่ละ

ท้องถิ่น โดยเน้นผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน คือ การเป็นผู้มีรายได้ เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นผู้รู้จักเสียสละ และเป็นผู้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง อันจะมีผลกระทบไปถึงคุณภาพของผู้เรียนเป็นชีวิตที่มีสุขต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการพัฒนาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพื่อจะได้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป พร้อมทั้งยังสามารถนำข้อมูลในท้องถิ่นมาวิเคราะห์และวางแผนในการจัดการศึกษาในท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลของท้องถิ่น ช่วยทำให้ท้องถิ่นเกิดความมั่นใจในการพัฒนาหลักสูตรว่า เป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น มิใช่การพัฒนาหลักสูตรตามความอยากหรือความต้องการ ของใครคนใดคนหนึ่ง

ท้องถิ่นจะทราบว่า การศึกษาที่จำเป็นสำหรับท้องถิ่นคืออะไร ท้องถิ่นจะต้องศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะความต้องการเกี่ยวกับการศึกษาของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ว่า ชุมชนมีความต้องการ มีความคาดหวังที่จะให้โรงเรียนสอนจัดการเรียน การสอน การบริหาร อะไรและอย่างไร

2. วิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัด หมายถึง การวิเคราะห์สภาพของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ในแต่ละด้าน ว่ามีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคและมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงไปมาไม่น้อยเพียงใด ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้จะทำให้ทราบได้ว่า ชุมชนมีความพร้อมในด้านใด มีโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาในเรื่องใดมากที่สุด

3. วิเคราะห์สิ่งที่กระทบถึงโรงเรียน หมายถึง การวิเคราะห์อุดมการณ์ อุดมคติ

หรือปรัชญาของโรงเรียนว่า โรงเรียนกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนไว้อย่างไรบ้าง

4. วิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อย หมายถึง การวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนว่ามีความพร้อมในด้านใด ไม่พร้อมในด้านใด

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน จะช่วยทำให้ท้องถิ่นกำหนดยุทธศาสตร์ได้ว่าการศึกษาที่ควรจะเป็นของท้องถิ่น คืออย่างไร

หลังจากท้องถิ่นได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ จนทำให้เห็นภาพของการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นตลอดจนแนวทางแล้ว ท้องถิ่นจะต้องวางแผนการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตรต่อไป โดยการวิเคราะห์หลักสูตรที่ใช้อยู่ว่าได้มีการกำหนดเรื่องที่ท้องถิ่นควรพัฒนานั้นไว้แล้ว หรือไม่ อย่างไรบ้าง มากน้อยเพียงใด และจึงลงมือพัฒนาหลักสูตรตามลักษณะต่างๆ ต่อไป

มณฑนา วัฒนถนอม (2545 : 51 - 53) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นว่าท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้โดยวิธีต่อไปนี้

1. การปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน โดยศึกษาคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรว่ากำหนดกิจกรรมเนื้อหา จุดประสงค์ ไว้อย่างไร โดยเฉพาะกิจกรรมซึ่งกำหนดแนวการจัดไว้อย่างกว้าง ๆ เช่น กิจกรรม “ศึกษา” ผู้พัฒนาหลักสูตรก็ต้องกำหนดวิธีการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น เช่น เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมาบรรยายให้ผู้เรียนออกไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ออกไปทัศนศึกษา รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ฯลฯ ทั้งนี้ การพัฒนาหลักสูตรจะต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะได้ในทุกรายวิชา

2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยปรับ ลด หรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายรายวิชา ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น โดยจะต้องไม่ทำให้จุดประสงค์การเรียนรู้เปลี่ยนไป และต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของเวลาและผู้เรียนด้วย

3. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เป็นการเลือกใช้ ปรับปรุง หรือจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นตน การปรับปรุงอาจทำได้ทั้งหนังสือเรียน คู่มือครู แผนการสอน แนวการสอน หนังสือเสริมประสบการณ์ ให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่ปรับใช้แล้ว หรือจัดทำในรายวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรี และเนื้อหาในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ นอกจากนี้อาจจัดทำคู่มือครู แผนการสอน แนวการสอน หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัดและสื่อการเรียนการสอนอื่นๆ โดยอยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษา

4. การจัดทำเนื้อหาวิชา/รายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่ ท้องถิ่นควรดำเนินการในรูปแบบคณะทำงาน โดยศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแม่บท ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา คาบเวลาเรียนจากนั้นจึงเขียนคำอธิบายรายวิชาตามรูปแบบที่กำหนดการเรียนรู้ของรายวิชาจัดทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดประกอบการจัดทำรายวิชาเพื่อเสนอขออนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้รายวิชาที่สร้างขึ้นใหม่จะต้องไม่ซ้ำซ้อนกับเนื้อหาที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรแม่บท

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สรุปได้ว่า ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการศึกษาว่าชุมชนต้องการอะไร ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รวมทั้งการพัฒนาสื่อการสอนโดยใช้วัสดุอุปกรณ์จากท้องถิ่นและจัดทำเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

2. ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลทางการศึกษาของจังหวัดราชบุรี

2.1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย เป็นเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งชุมชนมาหลายยุคหลายสมัย นับตั้งแต่ยุคหินกลาง ทวาราวดี ลพบุรี จนถึงรัตนโกสินทร์ ราชบุรีเป็นหัวเมืองชั้นนอกที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของภาคตะวันตก มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านเป็นแม่น้ำสายเศรษฐกิจ ภูมิประเทศทางตะวันตกเป็นที่ราบสูงและภูเขา มีทรัพยากรแร่ธาตุป่าไม้ มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายประเภท ทางตะวันออกเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญของการเกษตร ราชบุรีเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญหลายอย่าง โดยเฉพาะการผลิตและการแสดงหนังใหญ่มีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติราชบุรี (ศิริชัย อนันต์ผล : 2535)

2.2 ข้อมูลทางการศึกษาและข้อมูลโรงเรียนเครือข่าย

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรีมีจำนวน 26 โรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขนาดคือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีจำนวนครู 1,536 คนและนักเรียน จำนวน 31,687 คน มีสหวิทยาเขตมีจำนวน 5 แห่ง นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของเขตการศึกษา 5 ซึ่งมีจำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี

โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรสถานศึกษาในปี 2545 ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนนาร่อง 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนหนองโพวิทยา และโรงเรียนเครือข่าย 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โรงเรียนโพธารณพัฒนาและ โรงเรียนประสาทรฐประชากิจ

กรมวิชาการ (2544 : 9) ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรโดยคำนึงถึงสภาพ ปัญหาความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยให้ผู้เรียน ได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล

ลักษณะ คำตรง (19 ก.พ. 2546 : บทสัมภาษณ์) หัวหน้าฝ่ายนิเทศงานวิชาการ ศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 จังหวัดราชบุรี ได้ให้เหตุผลโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ในเขตการศึกษา 5 สรุปสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรไว้ดังนี้คือ

1. ปัญหาด้านความพร้อมของบุคลากร คือตัวครูสอนไม่ตรงกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่จบการศึกษามา

2. โรงเรียนส่วนใหญ่จัดการศึกษาตามความพร้อมของโรงเรียน เปิดตามโครงสร้าง ของหลักสูตรมากน้อยต่างกัน เช่นหลักสูตรกำหนดไว้ว่าจะต้องจัดวิชาเรียน 120 ชั่วโมงแต่ โรงเรียนจัดไม่ครบตามโครงสร้างของหลักสูตรคือจัดแค่ 80 ชั่วโมงเนื่องจากขาดครูที่จะมาสอน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการจากโรงเรียนเครือข่ายเกี่ยวสภาพ และปัญหาในการจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ของจังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้คือ

สภาพและปัญหาโดยรวม คือทิศทางการจัดทำหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ถึงแม้ครู จะได้รับการอบรมกันมากมายก่อนที่จะทำหลักสูตรก็ตาม แต่ครูยังไม่สามารถปรับเปลี่ยน พฤติกรรมในการสร้างหลักสูตรด้วยตนเอง ถึงแม้จะให้อิสระในการจัดทำหลักสูตร นอกจากนี้ ครูแต่ละกลุ่มสาระก็ยังคงการตัวต้นแบบในการจัดทำหลักสูตร ในการจัดทำหลักสูตร นักวิชาการคิดและกำหนดเองในการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรไม่ปฏิรูปอย่างแท้จริง รายวิชาเพิ่มเติมวิชาชีพรักใช้ตำราเล่มเดิมไม่ได้จัดทำขึ้นมาใหม่ ทำให้หลักสูตรไม่ได้รับการ พัฒนาตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

3. สภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้ จึงต้องมี หลักสูตรเป็นของตนเอง คือหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้มากมายดังนี้

กรมวิชาการ (2545 : 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาว่าเป็นแผนหรือ แนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดย ส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนรวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จ ในการเรียนรู้ด้วยตนเองรู้จักตนเองมีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกอย่างมีความสุข

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 2 - 3) กล่าวว่าหลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเองมีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

ถวัลย์ มาศจรัส (2545 : 5) กล่าวว่าหลักสูตรสถานศึกษาหมายถึงการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

สรุปหลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทางของการจัดประสบการณ์ต่างๆ เพื่อจะให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2 ประการคือ ต้องการให้นักเรียนมีทั้งความรู้ มีคุณธรรมและมีทักษะในการดำรงชีวิตที่ดีนั่นเอง

ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาคือ

1. หลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถมีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญๆ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลมีโอกาใช้ข้อมูล สารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น สร้างความมั่นใจและให้กำลังใจในการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและโดยเฉพาะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน มีอิทธิพลต่อครอบครัว และสังคม สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและเป็นอิสระเข้าใจในความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม สามารถพัฒนาสังคมไทยให้เป็นธรรม มีความเสมอภาค มีความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับโลก

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 3) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆด้าน หลักสูตรจะชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้สามารถจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จนบรรลุผลตามจุดหมายของการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้นๆ ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจ ให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณจริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม และโดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษา ต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจและยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกัน ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษา ควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อม ในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลเป็นอิสระ และเข้าใจในความรับผิดชอบ

หลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศชาติ การกำหนดเป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางและเพิ่มเติมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียนและชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

3.2 กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

ถวัลย์ มาศจรัส (2545 : 113) กล่าวว่าหลักสูตรจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจและการเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้และประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตน เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น หากมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จึงเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งขั้นตอนในการบริหารจัดการหลักสูตรมีดังนี้คือ

1. การเตรียมความพร้อม
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)

5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

6. การสรุปผลการดำเนินงาน

7. การปรับปรุงพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาทราบว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงานและการดำเนินงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2545 : 7) ได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา

ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

1.2 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ ของสถานศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

1.3 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานองค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

1.4 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ

1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา

1.6 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น และการจัดสัดส่วนเวลา

2.4 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาค

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตร ให้เป็นไปตามภารกิจที่ 2 และ 3 ซึ่งสถานศึกษาได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

5.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา

5.2 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

6.1 สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน

6.2 กรมวิชาการ สปช. สรุปผลการดำเนินงานโครงการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 7 ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

7.1 สถานศึกษานำผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหา/ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

7.2 สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กมล ภู่อะเสริฐ (2544 : 32 - 37) ได้เสนอขั้นตอนในการบริหารจัดการหลักสูตรที่สำคัญ 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมเอกสารและวัสดุต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรให้สมบูรณ์และเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านหลักสูตร

2. การรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน โดยการศึกษาชุมชนอย่างละเอียด เช่น การสำรวจ การสัมภาษณ์ หรือพูดคุยกับคนในชุมชน

3. การทำความเข้าใจหลักสูตรและภาระกิจ ที่จะต้องบริหารงานเกี่ยวกับหลักสูตรโดย

3.1 การประชุมชี้แจงโดยอาศัยวิทยากรทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา

3.2 การประชุมและเปลี่ยนความเข้าใจและความคิดจากการได้ศึกษา

เอกสารต่าง ๆ

3.3 ส่งบุคลากรของสถานศึกษาไปรับฟังการประชุมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงาน

ต่าง ๆ

3.4 การส่งเสริมวิทยาการภายนอกมาช่วย

4. การจัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นโดยสถานศึกษาควรร่วมมือกับชุมชน โดยเชิญบุคคลในชุมชนเข้ามาร่วมจัดร่วมทำ จึงจะทำให้สาระของหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจน ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา

5. การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงแผนภูมิ แบกภารกิจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

6. การชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และท้องถิ่น ทราบถึงหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหลักสูตรสถานศึกษา

7. การเตรียมการใช้หลักสูตรตามความเหมาะสมควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

7.1 การเตรียมด้านบุคลากร

7.2 เตรียมด้านอาคารสถานที่

7.3 การเตรียมด้านวัสดุอุปกรณ์

8. การวางแผนทางการติดตามกับการใช้หลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายให้มีการกระตุ้น เร่งเร้า สนับสนุน ช่วยเหลือ และคอยแก้ปัญหาให้แก่ผู้บริหาร

9. การวางแผนทางการประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งจะมีการประเมินทั้งในเรื่องของ หลักสูตร

ยุทธนา ปฐมวรชาติ (2545 : 11 - 18) ได้เสนอการบริหารการจัดการหลักสูตร สถานศึกษาว่าต้องมีขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอนในแต่ละขั้นต้องประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

ขั้นการเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนาหลักสูตรขั้นพื้นฐานระดับสถานศึกษา

การเตรียมการเพื่อรองรับการพัฒนาหลักสูตรขั้นพื้นฐานระดับสถานศึกษา โรงเรียน สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะที่ปรึกษาเพื่อการบริหารหลักสูตรและ พัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อร่วมงานแผนการดำเนินงานวิชาการและบริหาร หลักสูตร พัฒนาหลักสูตร พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจน งานอื่น ๆ ที่กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและ งานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย

1.1 จัดตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (แต่งตั้งโดยผู้บังคับบัญชาเหนือสถานศึกษาขึ้นไปหนึ่งระดับ) ประกอบด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษา	เป็นประธาน
ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา	เป็นรองประธาน
หัวหน้ากลุ่มวิชา	เป็นกรรมการ
หัวหน้างานแนะแนว	เป็นกรรมการ
หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล	เป็นกรรมการ
ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ	เป็นกรรมการและเลขานุการ

สำหรับสถานศึกษาที่ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหารให้ผู้บริหารพิจารณาแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมเป็นรองประธานกรรมการ กรรมการและเลขานุการ

1.2 สรรหาและแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนชุมชน หรือผู้ประกอบการในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนศิษย์เก่า เพื่อให้คำปรึกษาและขอความร่วมมือ

1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการระดับกลุ่มวิชาจำนวน 9 คณะ ตามชื่อในกลุ่มวิชา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ การงานและอาชีพ ภาษาต่างประเทศ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. จัดทำข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศเพื่อการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของท้องถิ่น

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและงานวิชาการ

2.3 ข้อมูลพื้นฐานด้านการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา อาทิ ข้อมูลครู ข้อมูลนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาแผนการสอนของครู ข้อมูลด้านการวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษาที่เป็นจุดเด่น จุดด้อย และความพร้อมในการพัฒนา เป็นต้น

2.4 ข้อมูลพื้นฐานด้านนโยบายและแผนการพัฒนสถานศึกษา ประกอบด้วย นโยบายและแผนการพัฒนสถานศึกษาธรรมนูญโรงเรียน การประกันคุณภาพภายใน เพื่อรองรับการประกันคุณภาพจากภายนอก เป็นต้น

3. การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสามารถนำหลักสูตรไปใช้ โดยวางแผนการสอนที่เน้นหลากหลายกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4

ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา มีขั้นตอนการพัฒนาเช่นเดียวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนที่ผ่านมา แต่มีรายละเอียดและความเข้มข้นมากกว่ากล่าวคือ สถานศึกษาจะต้องพิจารณาจัดทำสาระหรือรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและผู้เรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลอันเป็นแนวทางพื้นฐานจากหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดให้ คือ สาระการเรียนรู้ และมาตรฐานที่กำหนด ได้แก่ มาตรฐานช่วงชั้น มาตรฐานกลุ่มวิชา โดยในเบื้องต้นนี้อาจเป็นสิ่งที่ยากลำบากพอสมควรสำหรับสถานศึกษาที่ยังขาดทักษะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สถานศึกษาดำเนินการอยู่มาปรับปรุงพัฒนาประกอบกับความชำนาญการในการนำหลักสูตรไปใช้และแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (ฉบับปรับปรุง 2533) มาเป็นพื้นฐาน โดยพัฒนาให้สอดคล้องกับผู้เรียนท้องถิ่น สาระหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำรายละเอียดแนวทางการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การเชื่อมโยงสู่แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางการประเมินผล รวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น

ขั้นตอนสำคัญของการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย
ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรที่สร้างขึ้นจากกรมวิชาการ (ฉบับปรับปรุง 2533) เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีรายละเอียดหลักสูตรอยู่ในรูปของคำอธิบายรายวิชา ประกอบด้วย กิจกรรม เนื้อหา และจุดประสงค์ ในการพัฒนาระดับสถานศึกษานั้น ในเบื้องต้นจะใช้การวิเคราะห์หลักสูตรเป็นพื้นฐาน เพื่อจัดทำรายละเอียดของการสอนโดยพัฒนาจุดประสงค์รายวิชาให้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่เป็นแนวทางการจัดการสอนของครูแต่ละครั้ง อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษานั้น การกำหนดจุดประสงค์หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องดำเนินการเองภายใต้มาตรฐาน สาระหลักสูตรที่กำหนดให้ ดังนั้นการกำหนดจุดประสงค์ในเบื้องต้นนี้ สิ่งสำคัญที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ ได้แก่ มาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดสาระหลักสูตรที่กำหนดแนวทางกว้าง ๆ ไว้ รายละเอียดสาระเนื้อหาที่สถานศึกษากำหนดมาตรฐานที่เป็นแนวทางการประเมินคุณภาพสถานศึกษาด้านผู้เรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การจัดทำรายละเอียดเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้

การพัฒนาเพื่อจัดทำรายละเอียดเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร จำเป็นต้องพิจารณาจากสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนดเป็นขอบข่ายกว้าง ๆ มาใช้ในหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถานศึกษาจะต้องวิเคราะห์และกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่โรงเรียนจัดทำขึ้นในขั้นตอนของการเตรียมการ โดยการจัดทำนั้นจำเป็นต้องใช้พื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อปรับปรุงรายละเอียดของเนื้อหามาใช้เป็นแนวทางการพัฒนา จะทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาในหลักสูตร (ฉบับปรับปรุง 2533) ในส่วนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะพิจารณาในส่วนของมาตรฐานและสาระการเรียนรู้หลักเป็นแนวทาง

การพัฒนาหลักสูตร จะเริ่มจากการพิจารณารายละเอียดที่หลักสูตรกำหนดให้มา คือ กิจกรรมและขอบข่าย เนื้อหา เพื่อปรับปรุงให้เป็นหลักสูตรระดับสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องกับท้องถิ่น เช่น

ขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลาง	การพัฒนาสู่หลักสูตรของสถานศึกษา
สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่	- ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อของจังหวัดนครปฐม - ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครปฐม - ลักษณะภูมิประเทศ/ภูมิอากาศของจังหวัดนครปฐม
ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของตน บุคคลในชุมชน และจังหวัด	- ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลระดับต่าง ๆ ได้แก่ ครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด - บทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคล
การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	- แหล่งบริการในท้องถิ่นของเรา เช่น วัด โรงเรียน อ.บ.ต. สถานีอนามัย สถานีตำรวจ โรงพยาบาล - แหล่งบริการในอำเภอ เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน สถานีขนส่ง - การประกอบอาชีพในท้องถิ่น
คุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในจังหวัด	- องค์พระปฐมเจดีย์ - พระราชวังสนามจันทร์ - แม่น้ำท่าจีน/ตลาดน้ำต่าง ๆ - ภูมิปัญญาท้องถิ่น - ประเพณีและการละเล่นพื้นบ้าน

ภาพประกอบ 5 การพัฒนาหลักสูตร (ยุทธนา ปฐมวรชาติ. 2545 : 16)

ขั้นที่ 3 การกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

เมื่อสถานศึกษาสามารถกำหนดรายละเอียดที่เป็นสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นได้แล้วจำเป็นต้องมากำหนดเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนไป

สู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการปรับปรุงกิจกรรม รวมถึงการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาผู้เรียน และสภาพท้องถิ่น จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อสถานศึกษาได้กำหนดสาระเนื้อหา ที่สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่นแล้วจำเป็นจะต้องพิจารณาดำเนินการปรับปรุงกิจกรรมที่ หลักสูตรแกนกลางกำหนดมาให้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ของสถานศึกษา พร้อมทั้ง พิจารณาปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมด้วย ทั้งนี้รวมถึงการกำหนด แนวทางการประเมินผลด้วย ในการดำเนินการเพื่อให้ถ่ายทอดการนำหลักสูตรไปใช้ ควรจัดทำ ในรูปของตารางกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น

ขอขยายเนื้อหา : สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่ สามารถ พัฒนาเป็นหลักสูตรระดับสถานศึกษา ได้ดังนี้

จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อการเรียน	การประเมินผล
มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจังหวัดของตนในเรื่องสภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่	1. ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อของจังหวัดนครปฐม 2. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครปฐม 3. ลักษณะภูมิประเทศ/ภูมิอากาศของจังหวัดนครปฐม	1. ค้นคว้าความรู้จากห้องสมุดและเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของจังหวัดนครปฐม 2. สัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น 3. สำรวจสภาพจริงในท้องถิ่น 4. จัดทำรายงานเกี่ยวกับสภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดนครปฐม	1. ห้องสมุดโรงเรียน 2. เอกสารความรู้เกี่ยวกับจังหวัดนครปฐม 3. แบบสัมภาษณ์ 4. แบบบันทึกข้อมูลของนักเรียน 5. ผู้รู้ในท้องถิ่น	1. สังเกตจากการค้นคว้าข้อมูล 2. ตรวจผลงานนักเรียน 3. บันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้จากงานที่ได้รับมอบหมาย

ภาพประกอบ 6 การพัฒนาหลักสูตร (ยุทธนา ปฐมวรชาติ. 2545 : 17)

ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

หลังจากที่สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาได้สำเร็จ สิ่งที่ต้องดำเนินการต่อมาคือ การนำหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งขั้นตอนนี้ถือว่ามีมีความสำคัญที่สุดของการพัฒนาหลักสูตรเพราะ

หลักสูตรไม่ว่าจะมีความสมบูรณ์เพียงใด หากสถานศึกษาไม่ได้นำมาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรนั้นก็จะไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย หากสถานศึกษาไม่ได้นำมาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรนั้นก็จะไม่บรรลุผลตามเป้าหมายโดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน จะต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนของครูผู้สอน ในการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้บังเกิดประสิทธิผลสูงสุดและยั่งยืนนั้น สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตรสู่ความเป็นครูมืออาชีพและความสามารถทางวิชาการด้วย อันได้แก่ การพัฒนาตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของกระทรวงศึกษาธิการ 11 มาตรฐาน (ตามเกณฑ์วิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537) และกำลังจะปรับเปลี่ยนมาตรฐานที่ 12 เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 คือ “สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์” การที่ครูผู้สอนพัฒนาตนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จะเป็นแนวทางสำคัญทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นบังเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ภารกิจหลักของครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากหลักสูตรที่กำหนดเป็นแนวทางการเรียนรู้จากหลักสูตรที่กำหนดเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ในขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้นี้ ประกอบด้วย

1. การจัดทำโครงการสอนหรือกำหนดการสอนที่มีช่วงเวลากำหนด โดยนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อการวางแผนการสอน

2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญาและอารมณ์ มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ 5 ลักษณะการเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบองค์รวมการเรียนรู้โดยการคิดและปฏิบัติจริง การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น ในการนำหลักสูตรไปใช้ของครูผู้สอนจึงควรมีการวางแผนการสอนร่วมกันเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและการบูรณาการการสอนร่วมกันตลอดจนมีการส่งเสริมการนำการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาตามพหุปัญญา ตลอดจนการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษา

ขั้นที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

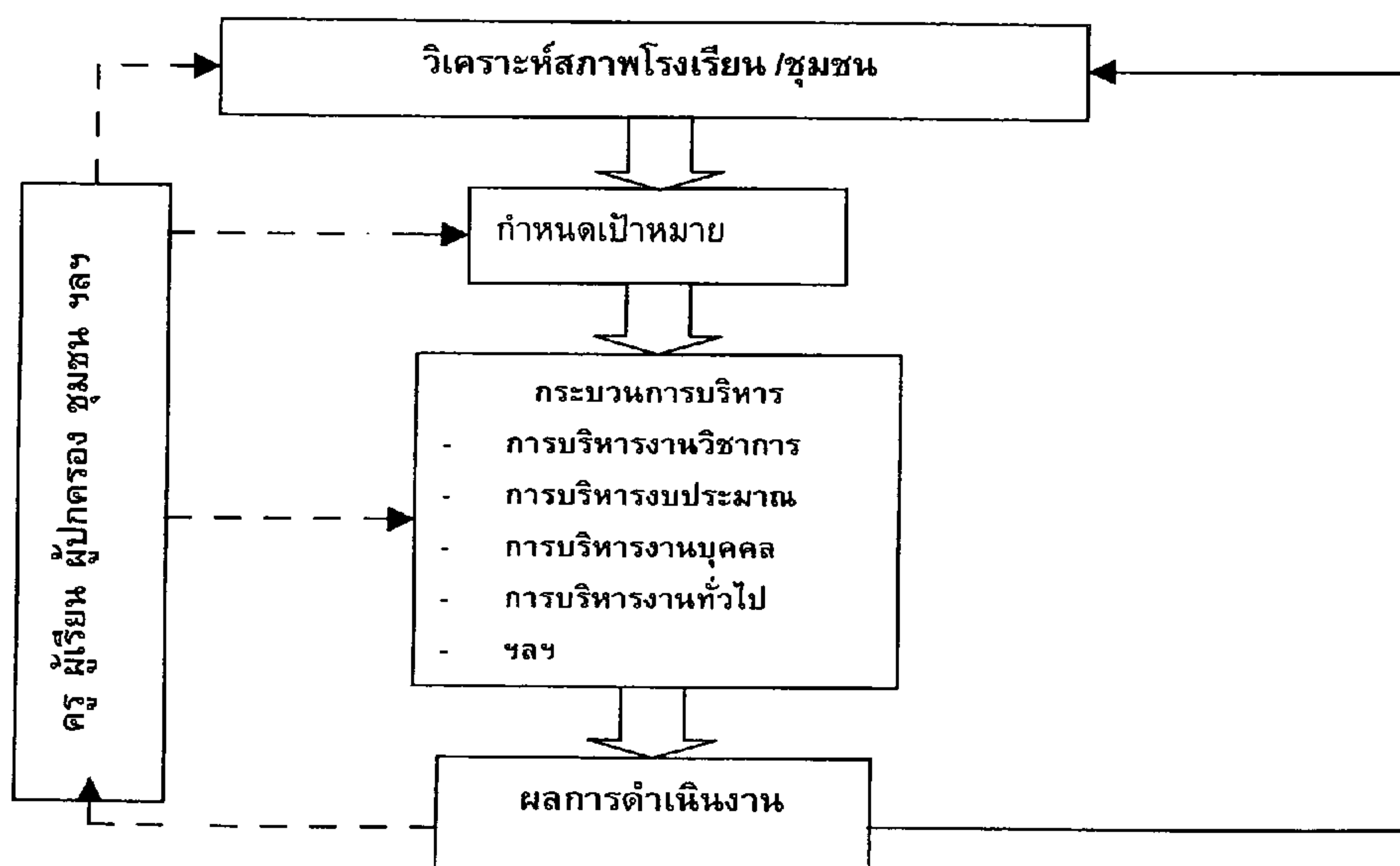
หลังจากที่สถานศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนตามแนวทางที่หลักสูตรขั้นพื้นฐานการศึกษากำหนดไว้ ควรมีการประเมินผลหลักสูตรโดยรวมข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัด

กระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านมาเพื่อวางแผนการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมต่อไปโดยในการดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในการประเมินหลักสูตรจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากนั้นสรุปและจัดทำเป็นรายงานการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคอันจะเป็นพื้นฐานของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

การดำเนินการของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรให้บังเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรดำเนินการทั้งในด้านการเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทั้งคณะครู ผู้บริหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวแทนจากผู้ประกอบการ ตัวแทนจากนักเรียน ตัวแทนจากคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น โดยมีการศึกษาและจัดทำข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ในส่วนของการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรนั้น ควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การพิจารณากำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรการจัดทำรายละเอียดของเนื้อหา การกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์แก่นักเรียน การนำหลักสูตรไปใช้การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์เพื่อเป็นร่องรอยสู่การประเมินมาตรฐานตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

สัมฤทธิ์ กางเพิง (2545 : 8 - 13) ได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถจะปฏิบัติงานได้ตามลำพังคนเดียว ประกอบกับในปัจจุบันมีกระแสของการมีส่วนร่วม การตรวจสอบ และความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตลอดจนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยควรให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบและเป็นเจ้าขององค์กรอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหาร ทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระของโรงเรียนได้อีกด้วย ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานตามภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2545 : 12)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ถึงแม้ว่าจะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารเป็นอย่างมากก็ตาม มีเงื่อนไขที่ต้องพิจารณาก่อนนำไปปฏิบัติดังต่อไปนี้ คือ

1. ท่านรู้จักผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชาดีพอหรือยัง เช่น ความรับผิดชอบในการทำงาน และ พฤติกรรมในการทำงาน
2. ผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชาของท่านชอบที่จะมีส่วนร่วมในการทำงานหรือไม่
3. ท่านมีเวลาเพียงพอหรือไม่สำหรับการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการบริหาร
4. ท่านจะต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานแบบมีส่วนร่วม (Participation Climate) ให้เกิดขึ้นกล่าวคือ
 - 4.1 ความเชื่อใจและไว้วางใจในตัวผู้ร่วมงานหรือผู้ได้บังคับบัญชา
 - 4.2 จัดให้มีระบบสื่อสารแบบเปิดและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน
 - 4.3 การแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยกลุ่ม
 - 4.4 ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน
 - 4.5 ผู้บริหารมีความเป็นกันเอง สนใจและเปิดใจที่จะรับฟังความคิดเห็นของ

ผู้ร่วมงาน

4.6 การยอมรับซึ่งกันและกันในการทำงาน

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาผู้วิจัยมีความคิดว่าการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของกรมวิชาการครอบคลุมประเด็นสำคัญของนักวิชาการหลายท่าน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของกรมวิชาการตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งมีทั้งหมด 7 ภารกิจ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
6. การสรุปผล การดำเนินงาน
7. การปรับปรุง พัฒนา

3.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 11 – 12) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาในการจัดทำหลักสูตรในสถานศึกษา ดังนี้

1. ขาดจำนวนบุคลากรที่ทำการพัฒนาหลักสูตรได้ในระดับท้องถิ่น
2. บุคลากรทางการศึกษาและผู้ใช้หลักสูตร ตั้งแต่ระดับล่างลงมายังขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร มีจำนวนน้อยที่เข้าใจในหลักการและวิธีการพัฒนาหลักสูตร
3. ผู้บริหารโรงเรียนยังให้ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ระดับโรงเรียนในวงแคบ
4. ผู้นำหลักสูตรไปใช้ยังขาดประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตร ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบ ไม่เข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น
5. เวลาเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของผู้สอนที่พัฒนาหลักสูตรเพราะภาระการสอนมีมาก เพราะนอกจากภาระการสอนแล้วทุกคนยังต้องมียุทธการกับงานด้านธุรการฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียน

กรมวิชาการ (2545 : 25 - 26) ได้วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาการเรียนรูพบว่าสาเหตุของปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สำคัญ คือ

1. ครูไม่ได้ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้
2. ครูไม่ทำหรือใช้แผนการเรียนรู้ และนวัตกรรมประกอบการสอน
3. ครูขาดเทคนิคการสอนใหม่ ๆ

4. คุรขาดความกระตือรือร้นและสนใจในการสอน

5. ผู้บริหารไม่นิเทศติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ

ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจะต้องแก้ไขที่สาเหตุของปัญหานั้น ๆ ดังนั้น การวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหาจะทำให้เรามีแนวคิดในการแก้ปัญหาที่ชัดเจน ทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามสาเหตุนั้น ๆ อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัยและส่งผลให้ผู้วิจัยทำการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุของปัญหามีสาเหตุแห่งปัญหามาจากองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) บุคคล ได้แก่ คุณลักษณะและบุคลิกภาพของบุคคล เช่น ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ การแสดง การจัดการ เป็นต้น

2) วิธีการ ได้แก่ การดำเนินการ การวางแผนและการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

3) สภาพแวดล้อม ได้แก่ บรรยากาศ ทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจและสังคม การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุของปัญหาเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญต่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงของสาเหตุที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางเลือกในการแก้ปัญหานั้น ๆ

รวีวัตร์ สิริภูบาล (2544 : 41 - 46) ได้ข้อค้นพบจากงานวิจัยของกรมวิชาการเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาไทย ซึ่งสรุปปัญหาได้ 3 ด้านคือ ด้านองค์ประกอบของหลักสูตร ด้านการใช้หลักสูตร และด้านการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งสรุปสาระสำคัญในแต่ละประเด็นไว้ดังนี้

1. ด้านองค์ประกอบของหลักสูตร

การวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในปี พ.ศ. 2532 พบว่า หลักสูตรมีหลักการที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจุดมุ่งหมายชัดเจนนำไปปฏิบัติได้แต่โครงสร้างและเนื้อหาไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คำอธิบายรายวิชาไม่เหมาะสมกับระดับชั้นและขาดความต่อเนื่อง โรงเรียนไม่จัดทำวิชาเลือกตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนและไม่สามารถจัดกิจกรรมการบริหารหลักการและสิ่งอำนวยความสะดวกได้ครบถ้วน ระเบียบการประเมินผลสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียน หนังสือเรียนบางเล่มและหนังสือเสริมประสบการณ์ขาดคุณภาพ การนิเทศยังไม่ตอบสนองความต้องการและปัญหาการเรียนการสอน ผู้ปกครองและชุมชนยังมีความเข้าใจไม่ถูกต้องและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนกลุ่มการทำงานอาชีพและพลานามัย

การวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในปี พ.ศ. 2532 พบว่าโครงสร้างหลักสูตรเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถและบุคลิกภาพแต่ไม่สนับสนุนให้หาความรู้นอกห้องเรียน จุดหมายของหลักสูตรชัดเจนนำไปปฏิบัติได้ โครงสร้างและเนื้อหาไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คำอธิบายรายวิชาไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รายวิชาไม่เหมาะสมกับระดับชั้นและขาดความต่อเนื่อง ระเบียบการประเมินเพื่อการพัฒนาผู้เรียนบริการแนะแนวในโรงเรียนช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เป็นหนังสือที่มีคุณภาพ และในปี พ.ศ. 2540 มีรายงานว่าสภาพการจัดการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านปัจจัยและกระบวนการเรียนการสอนไม่เอื้อให้ผลผลิตเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรเท่าที่ควร

2. ด้านการใช้หลักสูตร

รายงานวิจัยปี พ.ศ. 2532 พบว่า ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาชั้นนั้นผู้บริหารไม่สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียนได้ครบถ้วน ไม่สามารถจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการสอนได้ครบถ้วนและเพียงพอครูยังเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน และสอนแบบเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ แต่สามารถจัดและพัฒนการสอนได้เหมาะสมและเน้นให้ผู้เรียนรู้จักและพัฒนาตนเองแต่ครูยังใช้เทคนิคการวัดผลไม่ตรงกับลักษณะจุดประสงค์การเรียนรู้ครูมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร ผู้บริหารและผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรและการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดี และในปีเดียวกันนี้มีการวิจัย พบว่าหลักสูตรประถมศึกษาขาดการปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักคิดและใช้เหตุผล ไม่ส่งเสริมการทำงานกลุ่มไม่เน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง โครงการที่โรงเรียนจัดขึ้นเสริมการใช้หลักสูตรส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายจากส่วนกลางและเป็นการพัฒนาลักษณะนิสัย

จากรายงานประเมินผลการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2533 พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมโรงเรียนมีการเรียงลำดับการปฏิบัติดังนี้ คือ เตรียมบุคลากรประสานงานกับหน่วยงานภายนอก จัดระบบบริหาร จัดสื่อวัสดุอุปกรณ์ ประชาสัมพันธ์หลักสูตรเรียงตามลำดับการปฏิบัติดังนี้ คือวางแผนทั่วไป ดำเนินงานตามแผน จัดทำแผนงานด้านวิชาการและประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการเรียนการสอนมีการดำเนินงานเรียงตามลำดับดังนี้ คือ สอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน สอนเน้นกระบวนการกลุ่ม จัดและพัฒนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดหมายของหลักสูตรสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสอนแบบเน้นกระบวนการและจากรายงานประเมินผลการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2535 พบว่า โรงเรียนดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเรียงตามลำดับดังนี้ คือ การจัดกิจกรรมการสอนตามกิจกรรม การดำเนินงานเพื่อจัดการศึกษา การดำเนินการบริหารหลักสูตร และการเตรียม

ความพร้อมโดยโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีการจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

3. ด้านการประเมินผลหลักสูตร

จากการวิจัยหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปี พ.ศ. 2532 พบว่า นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานไม่เพียงพอดำรงชีวิต ยังบกพร่องในเรื่องการมีค่านิยมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ และไม่สามารถเฝ้าหาความรู้อย่างมีหลักการให้ทันสมัยอยู่เสมอ ครูยังประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด ครูมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักสูตรแต่ยังไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรได้

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545 : 23) ได้สรุปปัญหาการจัดการศึกษาไทยที่ผ่านมามีดังนี้

1. ปัญหาด้านการบริหารจัดการศึกษา มีการบริหารแบบรวมอำนาจไว้ส่วนกลางมากเกินไป มีองค์กรที่มีภารกิจการทำงานที่ซ้ำซ้อน เกิดความล่าช้าในทางปฏิบัติ ขาดความเป็นเอกภาพ ขาดการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน
2. ปัญหาด้านครู ไม่มีคนเก่งเข้ามาประกอบอาชีพครู ไม่ได้รับการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
3. ปัญหาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตรระดับต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับชีวิตจริงในชุมชนและก้าวไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางบริบทของสังคม
4. ปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา มีระบบการจัดสรรงบประมาณที่ด้อยประสิทธิภาพแม้ว่าจะได้รับงบประมาณจัดสรรมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านก็ตาม
5. ปัญหาด้านสื่อและเทคโนโลยี ปัจจุบันแม้จะมีเทคโนโลยีต่าง ๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่สื่อต่าง ๆ กลับมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่น้อยมากและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

6. ปัญหาด้านระบบตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพ ที่ผ่านมาเป็นเพียงการประเมินตามนโยบาย ขาดการนิเทศให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดการพัฒนาในการดำเนินงาน

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากนักวิชาการหลายท่านสรุปปัญหาที่สำคัญได้ ดังนี้

1. ปัญหาด้านบุคลากร ขาดบุคลากรที่ทำการพัฒนาหลักสูตรได้ในระดับท้องถิ่น บุคลากรยังไม่เข้าใจในหลักการ และวิธีการพัฒนาหลักสูตร และผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร
2. ปัญหาด้านการใช้หลักสูตร พบว่าไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตร หลักสูตรต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
3. ปัญหาด้านการประเมินผลของหลักสูตร พบว่าปัญหาด้านการประเมินผลของ

หลักสูตรพบว่ายังประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการหรือขาดการนิเทศในด้าน
แนะนำเพื่อให้เกิดการพัฒนา

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และเอกสารที่
เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษา พบว่ากรอบแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรการ
ศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาครอบคลุมประเด็นที่สำคัญของนักวิชาการทุกท่าน ในการ
วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้กรอบแนวคิดของกรมวิชาการในการศึกษาสภาพและปัญหาในการ
จัดหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 7 การปรับปรุงพัฒนา

3.3.1 การเตรียมความพร้อม

ความหมายของการเตรียมความพร้อม

เสาวภาคย์ แหล่มเพ็ชร (2545 : 5-6) ได้ให้ความหมายของการเตรียม
ความพร้อมของสถานศึกษาว่า หมายถึง การเตรียมสถานศึกษาในด้านบุคลากร ด้านการจัด
สิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เฉลิมพล พันทอง (2542 : 21) ได้ให้ความหมายของการเตรียมความพร้อมว่า
หมายถึง การเตรียมสถานการณ์ทางด้านกายภาพ อันเกิดจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้า
ในการที่จะกระทำการใด ๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วาโร เฟิงสวัสดิ์ (2540 : 12) ได้ให้ความหมายของการเตรียมความพร้อมว่า
หมายถึง การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
อย่างบังเกิดผลได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาวะ หรือการฝึกฝน

จากความหมายของการเตรียมความพร้อมสรุปได้ว่าการเตรียมความพร้อมเป็นการ
เตรียมสถานการณ์ในด้านบุคลากรและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดหลักสูตร
สถานศึกษา

กระบวนการของการเตรียมความพร้อม

กรมวิชาการ (2544 : 5) ได้เสนอองค์ประกอบของการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ดังนี้

1. สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็น พัฒนา ร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานของสถานศึกษา
2. ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการ สถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน
3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานองค์กรในชุมชน ทุกฝ่ายได้รับทราบและให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
4. จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ
5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา
6. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

เสาวภาคย์ แหลมเพ็ชร (2545 : 5 - 6) ได้เสนอองค์ประกอบของการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การเตรียมด้านบุคลากร ให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การเตรียมผลิตสื่อเทคโนโลยี และสื่อการสอน การเตรียมความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน การศึกษาวิธีการสอนแบบใหม่ๆ การเตรียมการนิเทศการสอนบุคลากรอื่น ๆ ในหน่วยงาน อบรมเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง การเข้าร่วมอบรมตามที่สถาบันต่างๆ จัดขึ้น การเข้าร่วมประชุมโดยเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา แบบมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน
2. การเตรียมด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก คือ จัดเตรียมสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสื่อ นวัตกรรมในห้องเรียน การจัดทำสารสนเทศเกี่ยวกับการศึกษา จัดป้ายนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำคู่มือวารสารและคู่มือหลักสูตรไว้บริการครู เตรียมการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สอดคล้องกับสภาพสถานศึกษา การจัดบริการห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน และการจัดบริการแนะแนวเพื่อช่วยเหลือนักเรียน
3. การเตรียมด้านการสนับสนุนส่งเสริม คือ จัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้มีการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา การสนับสนุนด้าน

งบประมาณในการเตรียมความพร้อมในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา การสนับสนุนให้มีการจัดทำสื่อการสอนโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การสนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อการจัดการเรียนการสอนและเป็นแหล่งบริการความรู้แก่สถานศึกษา การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดให้มีการนิเทศการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การสนับสนุนให้การนิเทศเป็นการให้บริการเสริมทางวิชาการ การสนับสนุนให้มีการใช้วิทยากรในท้องถิ่นมาช่วยจัดการเตรียมการสอน การส่งเสริมครูให้ใช้หลักสูตรได้ถูกต้องการให้ความช่วยเหลือครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

จากความหมายและองค์ประกอบของการเตรียมความพร้อมหลักสูตรสถานศึกษา สรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อม หมายถึง การเตรียมสถานการณ์ในด้านบุคลากรและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การเตรียมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชน

3.3.2 การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

ความหมายของการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

สุภรณ์ สภาพงศ์ และ ชาตรี มณีโกศล (2545 : 52) ได้ให้ความหมายของการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาว่าหมายถึง ความรู้หลัก ๆ ของระเบียบวิธี ขอบข่ายของสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ โดยกำหนดให้เป็นกรอบ สำหรับผู้สอน ผู้เรียน หรือสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นรายละเอียดซึ่งสัมพันธ์สอดคล้องกับความต้องการ

เสาวภาคย์ แผลมเพชร (2545 : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาว่า หมายถึง การที่ครูมีความรู้ในการจัดทำสาระของหลักสูตร การจัดทำสาระการเรียนรู้แกนร่วม แกนเลือก และเลือกเสรี การจัดสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความสามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นแกนร่วม แกนเลือก มาจัดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้รายปี กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน จัดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค โดยเรียงลำดับจากง่ายไปยาก กำหนดสาระการเรียนรู้โดยจัดให้สัมพันธ์กัน เพื่อเทียบโอนการเรียนรู้ กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิตของสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม กำหนดจำนวนหน่วยกิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

จากความหมายของการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา สรุปได้ว่าการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานของสถานศึกษาในการ

จัดทำสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ตอบสนองต่อจุดเน้นของสถานศึกษา

กระบวนการ จัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา

อรุณี เทพวรรณ และคณะ (2545 : 23 -25) ได้เสนอกระบวนการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้แกนร่วม แกนเลือก และเลือกเสรี ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์มาตรฐานกลุ่มวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มาจัดทำเป็นมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาค
2. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น มาจัดทำเป็นสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค
3. นำเอามาตรฐานสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคและสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค (ตามข้อ 1 และ 2) มาจัดทำเป็นรายวิชา โดยในแต่ละรายวิชาจะต้องประกอบด้วย
 - 3.1 มาตรฐานการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านทักษะ/กระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
 - 3.2 สาระการเรียนรู้หลักของกลุ่มวิชา และอาจมีการนำสาระการเรียนรู้ของกลุ่มวิชาอื่น ๆ มาบูรณาการ
4. ครูผู้สอนนำเอารายวิชาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้เป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค ที่กำหนดไว้แล้วไปจัดทำเป็นหน่วยย่อย เรียกว่า “หน่วยการเรียนรู้” เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยต้องประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนรู้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้ย่อยแล้ว ต้องบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี /รายภาคนี้

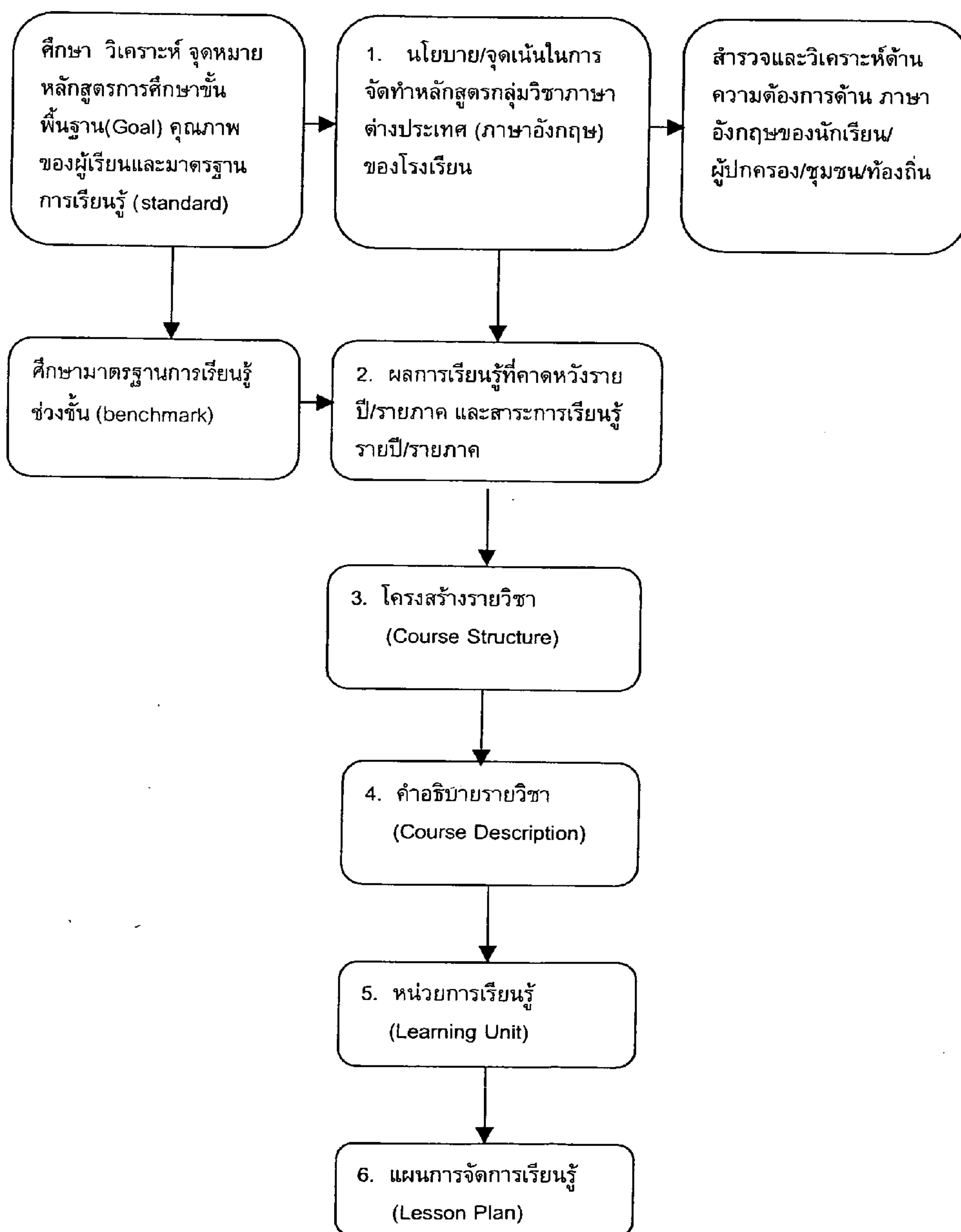
จากรายละเอียดดังกล่าว จะเห็นว่าการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษานั้น ไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระหรือยากเกินความสามารถของครู/อาจารย์เพียงแต่ต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมกันทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นฐานของการเรียนรู้ของชุมชน/ท้องถิ่น อย่างยั่งยืนตลอดไป

วัจนา พิพัฒน์ทศพล (2545 : 25 - 26) ได้เสนอแนวทางการจัดทำสาระของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นทิศทางและกรอบการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสมกับท้องถิ่นรวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ มีขั้นตอนสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

1. กำหนดนโยบาย/จุดเน้นหลักสูตรกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ
2. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและสาระการเรียนรู้รายปี (สำหรับระดับ ป. 1-6 และ ม.1-3) และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายภาค และสาระการเรียนรู้รายภาค (สำหรับระดับ ม. 4-6)
3. กำหนดโครงสร้างรายวิชา
4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
5. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

จากขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอน ของแนวทางการพัฒนาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิโดยใช้ตำแหน่งของการจัดทำสาระของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามภาพประกอบ 8 ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 8 การจัดทำสาระของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
(วจนา พิพัฒน์ทศพล. 2545 : 26)

จากภาพประกอบ 8 ในการกำหนดนโยบายและจุดเน้นในการจัดทำหลักสูตร ต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ (วัจนา พิพัฒน์ทศพล. 2545 : 26)

1. ควรดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการกำหนดนโยบายการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนในภาพรวม (ทั้ง 8 กลุ่มวิชา)
2. กำหนดนโยบายและจุดเน้นจากการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น และศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานหลักสูตรศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียน

3. กำหนดนโยบายและจุดเน้นเพื่อ

3.1 นำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน

3.2 เป็นหลักในการพิจารณาสัดส่วนเวลา

3.3 เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรกลุ่ม วิชาภาษาต่างประเทศ

การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค ต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนต้องกำหนดผลการเรียนรู้รายปี
2. ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายภาค
3. โรงเรียนต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค จากการศึกษ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และคุณภาพผู้เรียน
4. โรงเรียนต้องกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค จากมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น หรือจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาคก็ได้

กรมวิชาการ (2545 : 5 - 6) ได้เสนอแนวทางการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดปรัชญา และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น และการจัดสัดส่วนเวลาเรียน
4. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของกลุ่มวิชา

กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาค

- 4.1 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค
- 4.2 กำหนดชื่อรายวิชา เวลา และจำนวนหน่วยกิต
- 4.3 จัดทำคำอธิบายรายวิชารายปี/รายภาค
- 4.4 จัดทำหน่วยการเรียนรู้

4.5 จัดทำแผนการเรียนรู้

4.6 กำหนดสาระของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4.7 กำหนดสื่อเรียนรู้

4.8 กำหนดการวัดและประเมินผล

จากความหมายและกระบวนการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานของสถานศึกษา ในการจัดทำสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ให้ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ประสบการณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น กำหนดผลลัพธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ รายปี หรือรายภาค สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีการกำหนดแผนการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน มีการกำหนดแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเลือกสื่อการเรียนรู้ที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัย ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน และมีการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและสะท้อนให้เห็นผลของกิจกรรมการเรียนการสอน

3.3.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

ความหมายของการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

เซย์เลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander. 1966 : 7, อ้างอิงจาก วิชัย ดิสสระ. 2535 : 35) ได้ให้ข้อคิดว่ากระบวนการวางแผนพัฒนาหลักสูตร บุคคลที่มีหน้าที่การวางแผนหลักสูตรต้องร่วมกันจัดทำแผน จัดทำหลักสูตรตามขั้นตอนอย่างละเอียดและสามารถตรวจสอบแต่ละขั้นตอนว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร หากมีปัญหาก็สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ การกำหนดแผนการเรียนการสอนในหลักสูตรจะทำให้ทราบว่า จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด และอย่างไร ทั้งยังสามารถกำหนดสื่อการเรียนการสอน การประเมินผล เพื่อให้เหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ทั้งรายกลุ่ม และรายบุคคล

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 19 - 20) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรว่า หมายถึง กระบวนการตัดสินใจสำหรับอนาคตของประเทศ โดยกำหนดแนวดำเนินการการศึกษาของชาติด้วยวิธีแก้ไข ปรับปรุง หรือขยายการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดทิศทาง และควบคุมให้แล้ว

สรุปได้ว่า การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร หมายถึง การวางแผนดำเนินการร่วมกันของผู้บริหารและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวผู้เรียน

แนวทางการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 19 - 20) ได้เสนอแนวทางการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรว่าประกอบด้วย ส่วนต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. ทรัพยากรป้อนระบบ (Input) หมายถึง สิ่งที่ป้อนเข้าไปเพื่อทำการผลิตให้เกิดผลผลิต เช่น กำลังคน วิชาการ งบประมาณ ข้าราชการข้อมูล จำนวนครู จำนวนนักเรียน
2. กระบวนการ (Process) หมายถึง ส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบโครงสร้าง เช่น การตัดสินใจ การควบคุมหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน โครงการ
3. ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลผลิตที่ต้องการซึ่งระบุไว้อย่างชัดเจน ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพอันมีผลโดยตรงกับการพัฒนา

กรมวิชาการ (2545 : 21 - 22) ได้กำหนดแนวทางการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

มีเอกสาร/หลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542

- 1.1 มีการจัดทำสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา/รายวิชา และกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน
- 1.2 มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ - คิด และสรุปเป็นความรู้และแนวความคิดด้วยตนเอง
- 1.3 มีการสอนซ่อมเสริม และส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามความถนัดและเต็มตามศักยภาพที่ปรากฏเป็นหลักฐานและตรวจสอบได้
- 1.4 มีการจัดประเมินตามสภาพจริง
- 1.5 ปฏิบัติตามระเบียบการเทียบโอนของกระทรวง

2. การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- 2.1 มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 มีกิจกรรมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำหน้าที่แนะแนวให้กับผู้เรียน
- 2.3 มีแผนงาน /โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและสามารถสนับสนุน

จุดเน้นของสถานศึกษา

3. การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1 มีการจัดอบรมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรของการศึกษา

3.2 มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานที่

3.3 มีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพียงพอตามความเหมาะสม ของสถานศึกษาและชุมชน

3.4 มีบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้

3.5 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

3.6 มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากความหมายและแนวทางการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสรุปได้ว่าการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรหมายถึงการวางแผนดำเนินการร่วมกันของผู้บริหารและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่การทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในสาระการเรียนรู้ ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหา ออกแบบกิจกรรมนักเรียนที่ช่วยแก้ปัญหาและ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัด ออกแบบกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการแนะแนว จัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา

3.3.4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร

ความหมายของการดำเนินการบริหารหลักสูตร

สันติ ธรรมบำรุง (2527: 120) ได้ให้ความหมายของการดำเนินการบริหารหลักสูตรว่าหมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปใช้ให้บังเกิดผล และรวมถึงการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอน และเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุด

สัจด์ อุทรานันท์ (2527 : 260) ได้กล่าวถึงการดำเนินการบริหารหลักสูตรว่าเป็น ขั้นตอนของการนำเอาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติหรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียนการนำเอาหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่างๆหลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริหารหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

จากความหมายของการดำเนินการบริหารตามหลักสูตร สรุปได้ว่า การดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการใช้หลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นตามที่ได้วางแผนไว้กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

ชำระ บัณฑิต (2532 : 126) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. การเตรียมการและการบริหารหลักสูตร

- 1.1 การวางแผนนำหลักสูตรใหม่เข้าแทนที่หลักสูตรเดิม
- 1.2 การเตรียมการก่อนนำหลักสูตรไปใช้
- 1.3 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
- 1.4 การเตรียมบุคลากร
- 1.5 การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือเครื่องใช้ และอาคารสถานที่
- 1.6 การเตรียมระบบการบริหารของสถานศึกษา
- 1.7 การเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่าย
- 1.8 การเตรียมปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู
- 1.9 การเตรียมชุมชนและสังคม

2. การตรวจสอบความพร้อม

- 2.1 การประเมินผลหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้
- 2.2 การประเมินผลความพร้อมของผู้เรียน ผู้สอนและชุมชน
- 2.3 การประเมินผลโครงการที่สนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้

3. การบริหารงานการใช้หลักสูตร

- 3.1 การสนับสนุนการใช้หลักสูตร
- 3.2 การกำกับดูแลเพื่อควบคุมคุณภาพของหลักสูตร

ดั่งนี้ สุทธนู ศรีไม้ย์ (2539 : 126 - 132) ได้เสนอกระบวนการดำเนินการบริหารหลักสูตร

1. จัดหาบุคคลรับผิดชอบที่จะนำหลักสูตร/โปรแกรมใหม่ไปใช้
2. ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์
3. เลือกและปฐมนิเทศครูผู้สอน (ฝึกอบรมถ้าจำเป็น)
4. เลือกและเตรียมโรงเรียนที่จะนำหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ไปใช้
5. จัดทำกำหนดเวลาที่จะนำหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ไปใช้
6. ผู้สอนเลือกและจัดเนื้อหาวิชาที่จะนำไปใช้ (รวมทั้งเลือกหนังสือ ตำราและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง)
7. ผู้สอนสร้างวัสดุอุปกรณ์และจัดหาทรัพยากรอื่น ๆ ที่จะใช้กับหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่
8. ผู้สอนเตรียมแผนการสอนหรือหน่วยการสอน

ประเมินความก้าวหน้าของหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่

สรุปได้ว่า การดำเนินการบริหารหลักสูตร หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์หลักสูตรและประเมินความพร้อมของผู้เรียนก่อนนำหลักสูตรไปใช้ นำหลักสูตรไปใช้ตามที่ได้วางแผนไว้ ลงบันทึกผลการดำเนินการใช้หลักสูตรและรายงานผลการดำเนินการใช้หลักสูตรต่อชุมชน

3.3.5 นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

ความหมายของการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544 : 54 - 55) ได้กล่าวว่า การประเมินผลหลักสูตรว่า หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับการประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ขอบเขตของหลักสูตร คุณภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียน สมรรถภาพในตัวผู้เรียนที่สัมพันธ์กับสิ่งที่สำคัญในรายวิชาต่าง ๆ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในหลักสูตร

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545 : 26 - 31) ได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้ว่าหมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูในโรงเรียน ในการที่จะปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน และเมื่อมีการนิเทศภายในโรงเรียนแล้ว จะต้องบรรลุผลดังต่อไปนี้

1. พัฒนาค้น เป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อนิเทศแล้วบุคลากรภายในโรงเรียนได้รับความรู้และมีความสามารถในการปฏิบัติงาน
2. พัฒนางาน เป็นการร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
3. สร้างขวัญและกำลังใจ เป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจ และมีกำลังใจในการทำงาน

สรุปได้ว่าการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง การจัดเตรียมเอกสาร ข้อมูล กระบวนการทำงาน กับการนิเทศจากภายนอก นำผลการนิเทศไปใช้และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และนำข้อเสนอแนะจากการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตร และงานของสถานศึกษา

กระบวนการของการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

กิตติคม คาวีรัตน์ (2545 : 67 – 70) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการนิเทศที่ได้ประยุกต์ และพัฒนาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น

เป็นขั้นตอนศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียน การสอนวิชาพลศึกษา สุขศึกษา กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดในโรงเรียนโดยศึกษานิเทศก์

ที่รับผิดชอบจะจัดทำแบบสำรวจด้วยตนเอง และขอความร่วมมือให้โรงเรียนเป้าหมายได้กรอกแบบสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา วิชาสุขศึกษา กิจกรรมลูกเสือและ ยุวกาชาด เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และวางแผนการนิเทศต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนการนิเทศ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นนำมากำหนดวางแผนการนิเทศแต่ละโรงเรียน มีหัวข้อดังนี้ กำหนดวัน เวลา ที่ออกนิเทศ วัตถุประสงค์ของการนิเทศ งานหรือเรื่องที่นิเทศ เทคนิคหรือกิจกรรมการนิเทศ และเครื่องมือหรือสื่อประกอบการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือและสื่อประกอบการนิเทศ

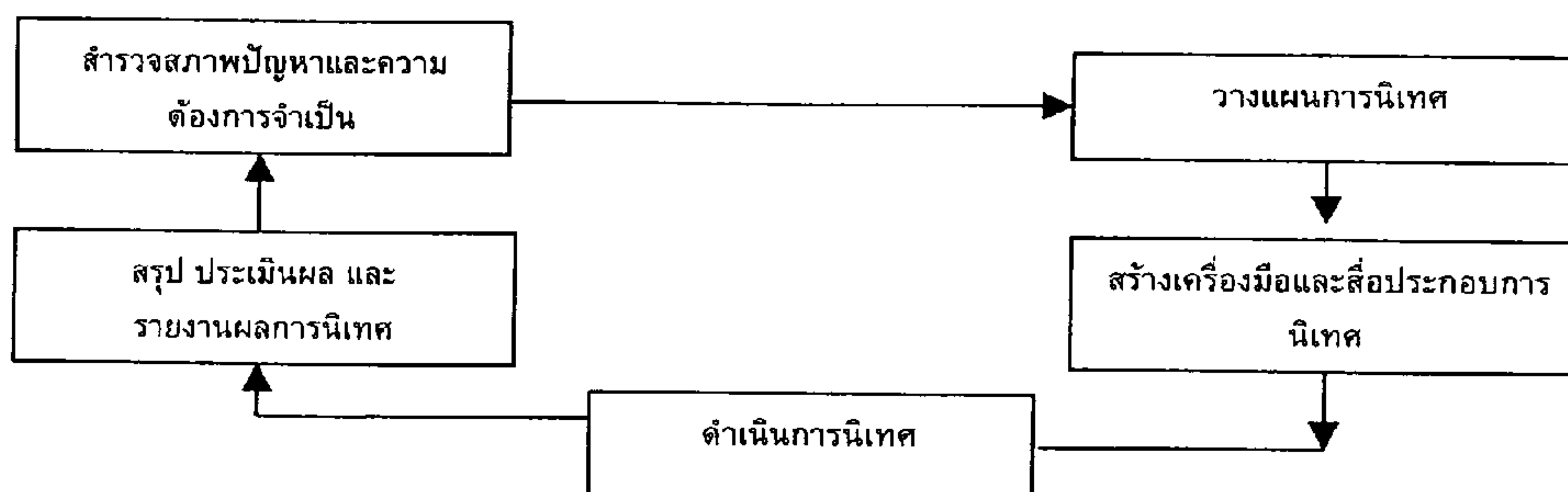
ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือประกอบการนิเทศ โดยได้จัดทำไว้ 2 ชุด ได้แก่ เครื่องมือประเมินคุณภาพรายวิชาพลศึกษา สุขศึกษา กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดและเครื่องชี้วัดคุณภาพการศึกษารายวิชาพลศึกษา สุขศึกษา กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด นอกจากนี้ศึกษานิเทศก์ทุกคนยังได้ผลิตสื่อและนวัตกรรมประกอบการนิเทศโดยพิจารณาจากข้อมูลสำรวจความต้องการจำเป็น เช่น คู่มือครู เอกสาร แผ่นพับ วีดิทัศน์ รูปภาพ กติกา การแข่งขันกีฬา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการนิเทศ

ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบได้ออกปฏิบัติหน้าที่นิเทศโดยแจ้งกำหนดการนิเทศไปยังโรงเรียนเป้าหมายเพื่อนัดหมายผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนตามวันเวลาที่กำหนดไว้ในระหว่างการนิเทศ ศึกษานิเทศก์จะใช้เทคนิคการนิเทศโดยการแยกประชุมกลุ่มย่อย สอบถามสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา สุขศึกษา กิจกรรม ลูกเสือและยุวกาชาด การสังเกตการสอน บันทึกการนิเทศ ใช้เครื่องมือประเมินผล คุณภาพการศึกษามอบสื่อ นวัตกรรมการศึกษาที่จัดเตรียมไว้ รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่การสอนแก่ผู้รับการนิเทศด้วย

ขั้นตอนที่ 5 สรุป ประเมินผล และรายงานผลการนิเทศ

เป็นขั้นตอนที่ศึกษานิเทศก์ได้ข้อมูลต่าง ๆ ครูผู้สอน นำมาวิเคราะห์ผลการนิเทศ รวบรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา สุขศึกษา กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด มาจัดทำเอกสารรายงานผลการนิเทศและประเมินคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งกระบวนการของการนิเทศ สามารถดูได้จากภาพประกอบที่ 9

ภาพประกอบ 9 กระบวนการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา เขตการศึกษา 5
(หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา เขตการศึกษา 5. 2542 : 21)

กมล ภูประเสริฐ (2545 : 59 - 60) ได้เสนอหลักการสำคัญที่สามารถใช้ในการนิเทศได้แก่หลักการดังต่อไปนี้

1. พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. อาศัยความร่วมมือภายในสถานศึกษา
3. อาศัยวิธีการที่หลากหลาย
4. กระทำอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
5. ใช้กระบวนการที่เป็นระบบ

กรมวิชาการ (2545 : 6) ได้เสนอกระบวนการนิเทศ ถ้ามีกระบวนการที่สำคัญดังนี้

1. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา
2. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา

จากความหมายและกระบวนการของการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปได้ว่าการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง การจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา มีแผนงานหรือโครงการนิเทศในสถานศึกษา มีการชี้แจงข้อมูลผลการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินการใช้หลักสูตรให้ผู้นิเทศทราบ นำข้อมูลปัญหาการดำเนินการใช้หลักสูตรมาวางแผนร่วมกันกับผู้นิเทศ บันทึกผลการนิเทศเป็นหลักฐาน นำข้อเสนอแนะการนิเทศไป ปรับปรุงและพัฒนา

3.3.6 การสรุปผลการดำเนินงาน

ในการสรุปผลการดำเนินงานการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2545 : ก) ได้กล่าวว่า หมายถึงการสรุปผลของการบริหารการจัดทำหลักสูตรมีสภาพเป็นอย่างไร มีผลสำเร็จ มีปัญหาและมีอุปสรรคอย่างไร ภายหลังจากการจัดทำหลักสูตรไปแล้วในแต่ละครั้งและจัดทำสรุปเป็นรายงานประจำปี

กรมวิชาการ (2545 : 23) สรุปถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรไว้เพื่อตรวจสอบว่าได้ทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่

1. มีการรายงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นประจำหรือไม่ เช่นรายงานต่อผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า สามัญศึกษาจังหวัด ศึกษาพิเศษ หรือหน่วยงานที่มาขอข้อมูล หรือมาตรวจสอบ การรายงานดังกล่าวต้องเป็นปัจจุบัน

2. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร เมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้แล้ว สิ้นปีมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร จะต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง เป็นต้น

ผุ่ยงค์ดี จันทรสุรินทร์ (2541 : 13-14) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานว่า กระทรวงศึกษาธิการจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองในการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น มุ่งเน้นให้ท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 37) ได้ให้ข้อเสนอแนะของการตรวจสอบประเมินผลไว้ว่า การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาก็เช่นกัน ผู้บริหารและครูที่เข้าใจถึงผลของการประเมินจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

จากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า การสรุปผลการดำเนินงาน หมายถึง สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตร นำผลการดำเนินงานชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ รายงานผลการดำเนินการต่อผู้ปกครองและชุมชน และเขียนรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

3.3.7 การปรับปรุงและพัฒนา

การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร คือการที่สถานศึกษานำผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

เพื่อจะได้พัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 53) กล่าวว่า เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการประเมินตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่า มีความเหมาะสม ถูกต้องและน่าเชื่อถือ เพียงใด ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบและประชุมร่วมกันเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

เมื่อบุคลากรแต่ละคนแต่ละฝ่ายมีการประเมินเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำมาประเมินผลภาพรวมทั้งหมดและนำเสนอผลการประเมินต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่นครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวด ผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้พัฒนางานต่อไป

การจัดทำแผนคุณภาพการศึกษาโดยการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และ ยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยการนำผลการประเมินไปใช้ในการทำแผนในภาคเรียนหรือ ปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยที่ควรต้องมีการปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการของสถานศึกษาต่อไป

สรุปได้ว่า การปรับปรุงและพัฒนา หมายถึง การตรวจสอบผลการประเมินโดยคณะกรรมการการจัดหลักสูตรสถานศึกษา นำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของ หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครู ร่วมมือกันในการหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไข นำข้อเสนอแนะมาใช้ในการ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและ ศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ขนาดของ โรงเรียน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและ และตำแหน่ง มีผลต่อการจัดหลักสูตร สถานศึกษา ดังนี้

4.1 ขนาดโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าตัวแปรขนาดโรงเรียนมีผลต่อ ตัวแปรตามที่ศึกษา ดังนี้

เสาวภาคย์ แหลมเพชร (2545 : 83) ได้ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและ ศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด นนทบุรี จากกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 310 คน

โดยศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาใน 3 ด้าน คือด้านบุคลากร ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนส่งเสริม ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านบุคลากรแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชัยชนา ดอนทอง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม จำนวน 199 คน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในภาพรวมพบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายลักษณะ พบว่า ในลักษณะการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในลักษณะการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาวิชา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชะลอ หรุ่นเลิศ (2539 : 138) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 ที่มีขนาดต่างกันมีทัศนะต่อปัญหาการบริหารงานบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชัยพจน์ รังงาม (2545 : 114 – 115) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 โดยศึกษาจากโรงเรียนจำนวน 460 โรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า การเตรียมความพร้อมในด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีรายการที่ปฏิบัติสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ในด้านกิจกรรมการชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีรายการที่ปฏิบัติสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก และในด้านการเตรียมบุคลากรของสถานศึกษาพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีรายการที่ปฏิบัติสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กเช่นเดียวกัน

4.2 วุฒิการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า วุฒิการศึกษามีผลต่อตัวแปรตาม ที่ศึกษา ดังนี้

กรรองทอง จิรเดชากุล (2541 : 166) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการการนิเทศ การสอนผลศึกษาของครูผู้สอนผลศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดน่าน พบว่า ครูผู้สอนผลศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการ การนิเทศการสอนผลศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

มาลัย จันทรเทศ (2540 : 179 - 180) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พบว่า เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัญญา ปรารค์ทอง (2545 : 117) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนในปีการศึกษา 2544 จำนวน 156 คน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการดำเนินการ การประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4.3 ประสบการณ์การทำงาน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประสบการณ์การทำงานมีผลต่อ ตัวแปรตามที่ศึกษา ดังนี้

ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ของโรงเรียนอานวยวิทย์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้ กลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนอานวยวิทย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 98 คน ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี กับครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนอานวยวิทย์ทุกขั้นตอนของ กระบวนการไม่แตกต่างกัน

เสาวภาคย์ แหลมเพชร (2545 : 83) ได้ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จากกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 310 คน โดยศึกษาศักยภาพ ของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตร 4 ด้านคือ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีศักยภาพของบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการจัดทำแผนการจัดหน่วยการเรียนรู้ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

เทียมจันทร์ ชูสินธุ์ (2539 : 72) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีทัศนะต่อปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

X เกษสุดา สองห้องนอก (2542 : 129) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันประสบปัญหาและมีวิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.4 ตำแหน่ง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ตำแหน่งมีผลต่อตัวแปรตามที่ศึกษาดังนี้

ชัยชนา ดอนทอง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้แทนครูและเลขานุการคณะกรรมการ กับกลุ่มผู้แทนองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 199 คน ผลการวิจัยพบว่า ในลักษณะของการปรับปรุงกรรมการเรียนการสอน การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาวิชา และการปรับหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้แทนครูและเลขานุการคณะกรรมการ กับกลุ่มผู้แทนองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

นรินทร์ มีมาก และคณะ. (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงาน การประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

บุญณัฐ ทิมทอง (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2523) ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน พบว่าผู้บริหารกำหนดวัตถุประสงค์หลักในการใช้หลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ มีการจัดทำกำหนดการสอนบันทึกการเตรียมการสอน เอกสารประกอบหลักสูตรที่จัดทำคือ แผนการสอนโดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำเอง สำหรับปัญหาที่พบได้แก่ ขาดเอกสาร ตำราและงบประมาณ รวมถึงครูขาดความชำนาญในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและช่วงเวลาในการจัดทำกำหนดการสอน

ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อการใช้หลักสูตร พบว่ามีการจัดส่งครูผู้สอนเข้ารับการอบรม ครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนร่วมกันจัดตารางสอนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาและคาบเวลาเรียน มีการส่งเสริมครูผู้สอนให้มีความรู้ด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนโดยวิธีศึกษาดูงาน ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรโดยการประชุม สำหรับปัญหาที่พบได้แก่ จำนวนครูผู้สอน จำนวนห้องเรียนและสื่อการสอนไม่เพียงพอ ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศติดตามผล

ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า มีการเน้นการกำหนดจุดประสงค์ของการสอนโดยมุ่งให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมทักษะในการคิดคำนวณ สื่อที่ใช้คือของจริงและหุ่นจำลอง เทคนิควิธีการสอนใช้อธิบาย วัดผลและประเมินผลโดยการทดสอบ สำหรับปัญหาที่พบได้แก่ ครูมีจำนวนคาบการสอนมากและครูผู้สอนขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคนิควิธีสอนใหม่ๆ พื้นฐานความรู้ของนักเรียนแตกต่างกันมาก

ศิริชัย อนันต์ผล (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและปัญหา การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการศึกษาหลักสูตรแม่บท มีการแนะนำจากศึกษานิเทศก์และสนับสนุนจากโรงเรียน ให้ครูได้ศึกษาหลักสูตรแม่บท

โดยศึกษาจากตัวเอกสารหลักสูตร ด้านการศึกษา สํารวจ รวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะของท้องถิ่น มีการเสนอแนะและสนับสนุนให้ สํารวจ สภาพและปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น โดยวิธี ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์

ด้านการวิเคราะห์สารสนเทศทางการศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนา หลักสูตร มีการเสนอแนะและสนับสนุนให้ดำเนินการ โดยครูมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของนักเรียน

ด้านการพัฒนาหลักสูตร รายวิชา ตามลักษณะต่างๆ มีการเสนอแนะและสนับสนุน ให้ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา เลือกใช้ ปรับปรุง เพิ่มเติม สื่อที่มีอยู่แล้ว จัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่ ทุกลักษณะมีการ ดำเนินการ ยกเว้นการจัดทำเนื้อหาวิชาขึ้นมาใหม่

ด้านการเสนอแนะหลักสูตร พบการเสนอแนะและดำเนินการ โดยผ่านการพิจารณา จากคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนและคณะกรรมการภายในกลุ่มหรือหมวดวิชา

ปัญหาในด้านต่างๆ พบว่า ส่วนใหญ่ขาดเอกสารที่เสนอแนะแนวทางในการพัฒนา หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และยังขาดวิทยากรผู้รู้มาให้คำแนะนำ

สำราญ ชวนวัน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพการพัฒนาและใช้ หลักสูตรท้องถิ่น ของหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เขตการศึกษา 5 โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาและการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ของหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ในเขตการศึกษา สรุปได้ดังนี้คือ

1. หน่วยงานควรเผยแพร่เอกสารหลักสูตรท้องถิ่นแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะ ได้นำไปใช้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวาง
2. หน่วยงานที่จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ควรประชาสัมพันธ์ผลงานให้แก่หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและสถานศึกษาให้ทราบด้วย
3. ผู้ใช้หลักสูตรท้องถิ่น ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วย
4. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการใช้หลักสูตร สู่ท้องถิ่น
5. หน่วยงานควรจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร ท้องถิ่น อยู่เป็นระยะ ๆ

อนันต์ ธนวลักษณ์กิจ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและ ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนําร่อง ในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มี ความสามารถพิเศษในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่มีผู้ระบุสูงสุดคือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ไม่มีการระบุเกี่ยวกับโครงการ สพพ. ไว้ในแผนภูมิโครงสร้างงานวิชาการ มีการแยกและจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติหลักสูตร แผนการเรียนและตารางสอน รวมทั้งโครงการสนับสนุนโครงการ สพพ. ขึ้นโดยเฉพาะ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดกลุ่มวิชาเลือกต่างจากวิธีการสอนปกติ เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ มีการพัฒนาครูโดยจัดแยกเฉพาะครูในโครงการนี้เทศภายใน ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำแผนการสอน บันทึกการสอนรายวิชา การจัดครูเข้าสอน และกำหนดคาบการสอนต่างจากที่ปฏิบัติอยู่ปกติ มีการส่งเสริม การผลิตสื่อ การนิเทศ โดยให้ศึกษาดูงาน ครูส่วนมากได้สอนตรงความรู้ความสามารถ โดยหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้คัดเลือก ด้านการประเมินผลงานวิชาการมีการประเมินติดตามผลเมื่อสิ้นการดำเนินการ มีการรายงานผลและนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน

ปัญหาที่ระบุสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ขาดการวิเคราะห์ปัญหาความจำเป็นในการทำโครงการ การจัดทำแผนการเรียนยังสำรวจความเห็นแก่นักเรียนไม่ทั่วถึง ขาดการอบรมให้กับครูในเรื่องเทคนิควิธีสอนนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ขาดเอกสารวิชาการที่หน่วยงานภายนอกผลิตให้ครูศึกษาด้วยตนเอง ห้องเรียนพิเศษเฉพาะไม่เหมาะสมกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแก่ครู-อาจารย์ไม่ทั่วถึง ไม่มีแนวทางการประเมินกิจกรรมที่ชัดเจน ครูไม่ต้องการมีภาระการสอนเพิ่มมากขึ้น เครื่องมือในการประเมินผล การปฏิบัติงานไม่เหมาะสม

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แอทโจเนน. (Atjonen. 1994 : 329 - A) ได้ศึกษาเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นเครื่องมือการบริหารและพัฒนาครูในระบบโรงเรียน ประสพการณ์และความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยประเมินผลจากผู้บริหาร พบว่า โรงเรียนรับภาระเรื่องหลักสูตรมากเกินไป โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรล่าช้า ผลกระทบที่สำคัญ คือ ครูผู้เชี่ยวชาญการสอนไม่สามารถออกแบบหลักสูตรได้ และปัญหาหลักที่พบคือ ยังขาดแหล่งออกแบบหลักสูตร

รูคคาตุล. (Rookatool. 1994 : 287 - A) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลหลักสูตรโปรแกรมการจัดโรงงานเครื่องประดับ โปรแกรมการจัดโรงงานเครื่องประดับ ที่สถาบันออกแบบแฟชั่น (แคลิฟอร์เนีย) พบว่า ควรพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยการกำหนดขั้นตอน ทบทวนหลักสูตรที่เหมือน หรือต่างกัน เพื่อตอบสนองมาตรฐานภายนอก เป็นการวัดระดับความสามารถของนักเรียน

เบิร์ก. (Burke. 1997 : 784 - A) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวโน้มกระบวนการ
พัฒนาหลักสูตรคณิตศาสตร์ในเกรด 12 ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนของ
รัฐนิวเจอร์ซีย์ พบว่าท้องถิ่นต้องการมีการแก้ไขหลักสูตรจากแหล่งภายในและต้องการพัฒนา
หลักสูตร 59% ให้ท้องถิ่นประเมินความต้องการก่อนปรับปรุง 83% จัดเตรียมเชิงปฏิบัติการ
หรือหลักสูตรนำร่องก่อนนำไปใช้ 40%

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในปี 2545 จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ โรงเรียนโพธารวันาเสนี โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์และโรงเรียนประสาทรฐประชากิจ รวมประชากรทั้งหมด 515 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในปี พ.ศ. 2545 โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการสุ่มของเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 คน ส่วนวิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการดังนี้

1) วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกจากหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่ม และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีจำนวนหัวหน้ากลุ่มสาระ โรงเรียนละ 8 คน และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมเป็นโรงเรียนละ 9 คน

2) วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยสุ่มจากครูผู้สอน ม.1และ ม.4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม เป็นครูในโรงเรียนขนาดกลาง 2 โรงเรียนและครูโรงเรียนขนาดใหญ่ 3 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยใช้อัตราส่วนเพื่อให้ได้ขนาดใกล้เคียงกับจำนวน

กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนครูโรงเรียนขนาดใหญ่ 6 คนต่อ 1 กลุ่มสาระ และโรงเรียนขนาดกลางกำหนดจำนวนครู 3 คนต่อ 1 กลุ่มสาระ จึงมีจำนวนครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ 48 คน และจำนวนครูโรงเรียนขนาดกลาง 24 คน เมื่อรวมกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียนแล้ว จึงมีจำนวนครูในโรงเรียนขนาดใหญ่โรงเรียนละ 57 คน และมีจำนวนครูโรงเรียนขนาดกลางโรงเรียนละ 33 คน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 237 คน

รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดกลาง		รวม
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	
ร.ร. ราชโบริกานุเคราะห์	160	57	-	-	
ร.ร. รัตนราษฎร์บำรุง	117	57	-	-	
ร.ร. โพธิ์วัฒนาเสนี	110	57	-	-	
ร.ร. คุรุราษฎร์รังสฤษดิ์	-	-	78	33	
ร.ร. ประสาทรัฐประชากิจ	-	-	50	33	
รวม	387	171	128	66	
รวมประชากร	387	-	128	-	515
รวมกลุ่มตัวอย่าง	-	171	-	66	237

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยจำแนกเป็น 7 ด้าน จำนวน 46 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับคือ ระดับการปฏิบัติมากที่สุด ถึงน้อยที่สุด

ระดับ	คะแนน	
ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหามากที่สุด	ให้คะแนน 5	คะแนน
ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหามาก	ให้คะแนน 4	คะแนน
ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาปานกลาง	ให้คะแนน 3	คะแนน
ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาน้อย	ให้คะแนน 2	คะแนน
ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1	คะแนน

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตร ที่เป็นแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางและขอบเขต ในการออกแบบสอบถามตามหัวข้อที่กำหนดและเลือกรูปแบบที่เหมาะสม ที่จะเก็บข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

3.2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้แบบประเมินของกรมวิชาการ มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำเพิ่มเติม

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่า IOC คัดเลือกที่มีค่า $IOC \geq 0.5$ แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูโรงเรียนหนองโพวิทยา อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพการจัดหลักสูตรสถานศึกษาเท่ากับ 0.95 และได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัญหาการจัดหลักสูตรสถานศึกษาเท่ากับ 0.97

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขอย่างสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

4.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปขอความร่วมมือกับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่ายจำนวน 5 โรงเรียนและขอความอนุเคราะห์ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองจำนวน 237 ชุด ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 224 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.51

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของบุคลากร โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตาราง

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อและรายด้าน และนำเสนอเป็นตารางประกอบการแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยเกณฑ์ในการกำหนดระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยมาวิเคราะห์ โดยใช้การทดสอบที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (One sample) โดยกำหนดเกณฑ์ช่วงความเชื่อมั่นสำหรับการประมาณค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรเท่ากับ 3 ซึ่งถือว่ามีค่าเฉลี่ยของสภาพและปัญหาในระดับปานกลาง

5.3 เปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่าย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี จำแนกตามตัวแปร ขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และตำแหน่ง โดยใช้การทดสอบที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent sample)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้โดยการหาค่า IOC

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของครอนบราก (α - Coefficient)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.2 สถิติที่ใช้ในการจำแนกเกณฑ์ในการกำหนดระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหา ใช้การทดสอบที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (One sample)

2.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง ใช้การทดสอบที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent sample)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยศึกษากับโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เข้าใจในการสื่อความหมายที่ตรงกันของผลการวิเคราะห์ข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ครั้งนี้ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามทั้งหมด 237 ชุด ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 224 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.51 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนเครือข่าย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี จำแนกตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน ภูมิภาคการศึกษา ประสบการณ์การสอน และตำแหน่ง

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ผลปรากฏดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดโรงเรียน		
ขนาดกลาง	62	27.7
ขนาดใหญ่	162	72.3
รวม	224	100.0
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า	182	81.2
สูงกว่าปริญญาตรี	42	18.8
รวม	224	100.0
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี	29	12.9
10 ปีขึ้นไป	195	87.1
รวม	224	100.0
ตำแหน่ง		
หัวหน้ากลุ่มสาระและหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียน	45	20.1
ครูผู้สอน	179	79.9
รวม	224	100.0

จากตาราง 2 พบว่าครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ร้อยละ 72.3 และเป็นครูในโรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 27.7 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่าร้อยละ 81.2 และสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 18.8 มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไปร้อยละ 87.1 มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอนร้อยละ 79.9 รองลงมาคือตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียนร้อยละ 20.1

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
ผลปรากฏดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษา จำแนกเป็นรายด้าน

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	สภาพการจัดทำหลักสูตร			ปัญหาการจัดทำหลักสูตร		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. การเตรียมความพร้อม	3.64	0.56	มาก	2.93	0.71	ปานกลาง
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	3.46	0.60	มาก	2.93	0.71	ปานกลาง
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.34	0.67	มาก	2.93	0.74	ปานกลาง
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.16	0.61	มาก	2.97	0.67	ปานกลาง
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.00	0.80	ปานกลาง	2.95	0.72	ปานกลาง
6. การสรุปผลการดำเนินงาน	2.95	0.88	ปานกลาง	2.89	0.80	น้อย
7. การปรับปรุง พัฒนา	3.05	0.80	ปานกลาง	2.95	0.74	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่าครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีการปฏิบัติด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรในระดับมาก ($\bar{X} = 3.16 - 3.64$) ส่วนด้านอื่นมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95 - 3.05$) และเมื่อพิจารณาปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับน้อยในด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 2.89$) ส่วนด้านอื่นมีปัญหายู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93 - 2.97$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเครือข่าย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี จำแนกตามตัวแปร ขนาดของโรงเรียนวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และตำแหน่ง ผลปรากฏดังแสดงในตาราง 4 -11

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		t
	N=62		N=162		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมความพร้อม	3.58	0.57	3.66	0.55	0.94
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	3.32	0.66	3.51	0.57	2.10*
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.22	0.67	3.39	0.67	1.64
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.04	0.61	3.20	0.61	1.83
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	2.98	0.80	3.00	0.81	0.30
6. การสรุปผลการดำเนินงาน	3.08	0.83	2.90	0.89	1.44
7. การปรับปรุง พัฒนา	3.00	0.78	3.07	0.80	0.60

*p<.05

จากตาราง 4 พบว่าครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรการศึกษาในด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดทำสาระของหลักสูตรมากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านอื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษา

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ป.ตรีหรือต่ำกว่า		สูงกว่าป.ตรี		t
	N = 182		N = 42		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมความพร้อม	3.59	0.54	3.86	0.58	2.86**
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	3.46	0.59	3.44	0.63	0.21
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.34	0.64	3.33	0.82	0.10
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.12	0.61	3.30	0.58	1.71
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.03	0.78	2.90	0.87	0.93
6. การสรุปผลการดำเนินงาน	2.97	0.87	2.85	0.91	0.85
7. การปรับปรุง พัฒนา	3.06	0.81	3.00	0.74	0.47

**p<.01

จากตาราง 5 พบว่าครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ส่วนสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านอื่น พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	น้อยกว่าหรือเท่ากับ10 ปี		10 ปีขึ้นไป		t
	N = 29		N = 195		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมความพร้อม	3.73	0.49	3.63	0.57	0.97
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	3.50	0.62	3.45	0.60	0.40
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.33	0.72	3.34	0.67	0.09
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.26	0.64	3.14	0.61	0.94
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.06	0.73	3.00	0.81	0.38
6. การสรุปผลการดำเนินงาน	3.16	0.84	2.92	0.88	1.41
7. การปรับปรุง พัฒนา	3.10	0.52	3.05	0.83	0.46

จากตาราง 6 พบว่าครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าคุณครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุง พัฒนา ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง

สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	หัวหน้ากลุ่มสาระและ พัฒนาผู้เรียน		ครูผู้สอน		t
	N = 45		N = 179		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมความพร้อม	3.82	0.56	3.59	0.55	2.45*
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	3.64	0.62	3.41	0.59	2.26*
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	3.60	0.61	3.28	0.67	2.88**
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.28	0.60	3.13	0.61	1.48
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.30	0.76	2.93	0.79	2.82**
6. การสรุปผลการดำเนินงาน	3.17	0.85	2.89	0.88	1.87
7. การปรับปรุง พัฒนา	3.23	0.85	3.01	0.78	1.71

*p<.05

**p<.01

จากตาราง 7 พบว่าครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าคุณครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเตรียมความพร้อมและการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา โดยครูที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าครูที่มีตำแหน่งครูผู้สอนทุกด้าน ส่วนด้านอื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		t
	N = 62		N = 162		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมความพร้อม	3.01	0.77	2.91	0.68	1.01
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	2.91	0.71	2.93	0.71	0.21
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	2.90	0.65	2.95	0.77	0.48
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร	2.95	0.74	2.97	0.64	0.23
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	2.95	0.71	2.94	0.72	0.11
6. การสรุปผลการดำเนินงาน	2.82	0.82	2.92	0.79	0.79
7. การปรับปรุง พัฒนา	2.83	0.74	2.99	0.74	1.40

จากตาราง 8 พบว่าครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุง พัฒนา ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	ป.ตรีหรือต่ำกว่า		สูงกว่าป.ตรี		t
	N = 182		N = 42		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมความพร้อม	3.02	0.68	2.57	0.69	3.80**
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	2.96	0.70	2.77	0.73	1.61
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	2.98	0.75	2.72	0.67	2.12*
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร	2.98	0.67	2.90	0.69	0.69
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	2.97	0.73	2.82	0.67	1.28
6. การสรุปผลการดำเนินงาน	2.94	0.82	2.67	0.67	2.09*
7. การปรับปรุง พัฒนา	2.99	0.75	2.76	0.69	1.79

*p<.05

**p<.01

จากตาราง 9 พบว่าครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่ามีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรมากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีทุกด้าน ส่วนปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านอื่น พบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	น้อยกว่าหรือเท่ากับ10 ปี		10 ปีขึ้นไป		t
	N = 29		N = 195		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมความพร้อม	2.93	0.56	2.94	0.73	0.07
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	2.81	0.27	2.95	0.75	1.91
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	2.91	0.38	2.94	0.78	0.31
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร	3.08	0.44	2.95	0.70	1.01
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	3.03	0.35	2.93	0.76	1.21
6. การสรุปผลการดำเนินงาน	2.97	0.50	2.88	0.83	0.78
7. การปรับปรุง พัฒนา	3.07	0.21	2.93	0.79	2.07*

จากตาราง 10 พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการปรับปรุง พัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี ส่วนด้านอื่นพบว่ามีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง

ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	หัวหน้ากลุ่มสาระและ พัฒนาผู้เรียน		ครูผู้สอน		t
	N = 45		N = 179		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมความพร้อม	2.78	0.79	2.97	0.68	1.63
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา	2.89	0.82	2.94	0.68	0.41
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	2.86	0.83	2.95	0.71	0.73
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร	2.99	0.62	2.96	0.68	0.28
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	2.95	0.69	2.94	0.73	0.06
6. การสรุปผลการดำเนินงาน	2.92	0.83	2.88	0.79	0.30
7. การปรับปรุง พัฒนา	3.00	0.78	2.93	0.73	0.59

จากตาราง 11 พบว่าครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุง พัฒนา ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมเครือข่ายจังหวัดราชบุรี มีขั้นตอนในการศึกษาและผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียนและคุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ เป็นครูโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่ม หัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยสุ่มครูผู้สอน ม.1 และ ม.4 ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ทั้ง 5 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 237 คน จากการส่งแบบสอบถามจำนวน 237 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน ที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 224 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.51 ของแบบสอบถามทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จังหวัดราชบุรี แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงและพัฒนา ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 46 ข้อ

ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้โดยการหาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า $IOC \geq 0.5$ จากนั้นนำไปทดลอง (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเท่ากับ 0.96 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเท่ากับ 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS for Windows คำนวณค่าสถิติดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของบุคลากร โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเครือข่าย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี จำแนกตามตัวแปร ขนาดของโรงเรียนวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และตำแหน่ง โดยใช้การทดสอบที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent sample)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 224 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 72.3 และเป็นครูในโรงเรียนขนาดกลางร้อยละ 27.7 วุฒิการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่าร้อยละ 18.8 ประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไปร้อยละ 87.1 และประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 12.9 ตำแหน่งในการทำงานพบว่า ส่วนใหญ่มีตำแหน่งในการทำงานเป็นครูผู้สอนร้อยละ 79.9 รองลงมาคือตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียนร้อยละ 21.1

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนเครือข่าย จังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้

ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีการปฏิบัติด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตร ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรในระดับมาก ส่วนด้านอื่นมีการปฏิบัติ

ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียน
เครือข่าย จังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้

ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีปัญหาใน
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับน้อยในด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ส่วนด้านอื่นมี
ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามขนาด
ของโรงเรียนและคุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตร ดังนี้

ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มี
ขนาดต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรการศึกษาในด้านการจัดทำสาระหลักสูตรแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการจัดทำสาระของ
หลักสูตรสถานศึกษามากกว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมี
สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีการเตรียมความ
พร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่า
ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารายด้านไม่
แตกต่างกัน ครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศ กำกับ
ติดตาม ประเมินผล และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเตรียม
ความพร้อมและการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา โดยครูที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าครูที่มี
ตำแหน่งครูผู้สอนทุกด้าน ส่วนด้านอื่นพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตาม
ขนาดของโรงเรียนและคุณลักษณะของผู้จัดทำหลักสูตร ดังนี้

ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี มีความคิดเห็นว่า ครูที่อยู่ใน
โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มี
วุฒิการศึกษาต่างกันมีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ในด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน โดย
ครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่ามีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรมากกว่าครูที่มีระดับ
การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีทุกด้าน ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีปัญหาการ

จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการปรับปรุง พัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี มีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

1. สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ด้านการเตรียมความพร้อม การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร มีสภาพในระดับมาก และปัญหาในระดับปานกลาง ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และด้านการปรับปรุงและพัฒนา มีสภาพและปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนด้านการสรุปการดำเนินงานมีสภาพในระดับปานกลางและปัญหาในระดับน้อยสามารถอภิปรายผลดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมความพร้อม สภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากว่าหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการ ทั้งในกลุ่มวิชาและระหว่างกลุ่มวิชา ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ. 2543 : 9 – 10) เพื่อให้ให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติจริง ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมวิชาการ (2544 : 5) ที่ว่าควรมีการสร้าง ความตระหนักให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาได้เห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและให้ความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาส่วนปัญหาการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีค่าเฉลี่ยของระดับปัญหาสูง อาจเนื่องมาจากการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคลากร ซึ่งพบว่าสถานศึกษามีสภาพการปฏิบัติในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย เพราะไม่ทราบพื้นฐานความรู้ของบุคลากรซึ่งบุคลากรอาจมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย จึงทำให้เกิดปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของมานพ ภัคเนียรนาท (2535 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความพร้อมของโรงเรียนประถมศึกษาในการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่าบุคลากรยังไม่ได้

รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควร นักเรียนจึงมีโอกาสดำเนินการหรือมีโอกาสใช้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่นน้อย และสอดคล้องกับการศึกษาของราชวิทยาลัย จุลบาท (2539 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น และครูขาดความเข้าใจในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

1.2 ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา สภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากว่าสาระหลักสูตรสถานศึกษาเป็นขอบข่ายของสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้(สุภรณ์สภาพงค์ และ ชาตรี มณีโกศล. 2545 : 52) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรคที่ 2 กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ แสดงให้เห็นว่าในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตร การเรียนการสอนของแต่ละท้องถิ่น หลักสูตรเฉพาะแต่ละท้องถิ่นจะมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษามากขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการของแต่ละชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่าง ๆ สถานศึกษาจึงได้ดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ตอบสนองต่อจุดเน้นของสถานศึกษาโดยปรับหรือพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองและท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยให้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ซึ่งคาดว่าจะทำให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้นและเกิดความภาคภูมิใจ ความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถในการคิดจัดการและแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ (กรมวิชาการ. 2542 : 1 - 2) จึงมีสภาพการปฏิบัติในระดับมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งเสาวภาคย์ แหลมเพชร (2545) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โรงเรียนควรพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถรวมถึงศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนส่งเสริมที่ยังมีความพร้อมต่ำกว่าเรื่องอื่นๆ เช่นการมีความรู้ในสาระการเรียนรู้แกนร่วม แกนเลือกและเลือกเสรี การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดทำโครงการตามสาระการเรียนรู้ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

1.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งนี้เนื่องจากการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นการวางแผนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยต้องมีการร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในการจัดทำแผนตามขั้นตอนอย่างละเอียด ซึ่งกรมวิชาการ (2545 : 21 - 22) ได้กำหนดแนวทางการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรว่าควรวางแผนการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน และส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามความถนัดและเต็มตามศักยภาพที่ปรากฏเป็นหลักฐาน ดังนั้นการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการจัดทำหลักสูตร การศึกษาครั้งนี้จึงพบว่ามี การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรในระดับมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีปัญหาสูงสุดคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหา เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการ ทั้งในและระหว่างกลุ่มวิชา ในด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ. 2543 : 9 - 12) ดังนั้นการที่ครูทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา และจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหา จึงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองเต็มตามศักยภาพและเรียนอย่างมีความสุข ดังนั้นจึงควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนได้นำกระบวนการแก้ปัญหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งสำคัญคือ ควรใช้เทคนิคการสอนหลายวิธี สลับเปลี่ยน หมุนเวียน เพื่อลดความซ้ำซากซึ่งทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย

1.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร สภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาได้ผ่านขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อม การจัดทำสาระของหลักสูตร และการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรมาแล้ว และเมื่อถึงขั้นตอนของการดำเนินการบริหารหลักสูตร ซึ่งเป็นการนำเอาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติหรือไปสู่การเรียนการสอนในโรงเรียนจึงมีสภาพการปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งการนำเอาหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่างๆหลายประเภท เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร (สจัด อุทรานันท์. 2527 : 260) ส่วนปัญหาด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีปัญหาสูงสุดคือ สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินการใช้หลักสูตรต่อชุมชนในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนอยู่ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนมากที่สุด โดยให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และควรมีการประเมินความพร้อมของผู้เรียนก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่พัฒนาโดยการปรับเพื่อให้สอดคล้องเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของสำราญ ชนวนัน (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการพัฒนาและใช้หลักสูตรท้องถิ่น ของหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เขตการศึกษา 5 พบว่า หน่วยงานควรเผยแพร่เอกสารหลักสูตรท้องถิ่นแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวาง และผู้ใช้หลักสูตรท้องถิ่น ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วย

1.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครู ในการที่จะปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการจัดการจัดทำหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน และเมื่อมีการนิเทศภายในโรงเรียนแล้ว บุคลากรภายในโรงเรียนจะได้รับความรู้และมีความสามารถในการปฏิบัติงาน (สุรศักดิ์ ปาเฮ. 2545 : 26 – 31) ซึ่งจากข้อค้นพบของศิริชัย อนันต์ผล (2535 : 252) พบว่าปัญหาในการดำเนินการจัดการนิเทศ ยังหาวิธีที่เหมาะสมไม่ได้ โรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา และยังให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการร่วมประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อหาแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสม ซึ่งปัญหาการนิเทศ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการจัดทำหลักสูตรซึ่งเกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน ความรับผิดชอบในด้านการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสามารถช่วยครูผู้สอนแต่ละคนที่ทำการสอนให้เกิดผลดี แต่เนื่องจากยังอยู่ในระยะแรกของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงไม่มีข้อมูลการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานรายงานแก่ผู้นิเทศ ผู้นิเทศจึงไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงในการดำเนินงานและการนำข้อมูลการดำเนินการใช้หลักสูตรมาวางแผนร่วมกันกับผู้นิเทศ จึงเป็นปัญหามาในที่สุด การศึกษาครั้งนี้พบว่ามีสภาพและปัญหาการปฏิบัติด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นการที่ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจกัน หรือมีการรับรู้ในความสำคัญของการจัดทำให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน โดยแต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ตามที่ตนรับผิดชอบก็น่าจะก่อให้เกิดผลดีต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาได้ (ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. 2545 : 111)

1.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน สภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหลักสูตรอย่างไรบ้าง ซึ่ง ทาบา (สุนีย์ ภูพันธ์. 2546 : 167-168 อ้างอิงจาก Taba. 1962 : 6 - 7)

มีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการประเมินผล และผู้ที่วางแผนหลักสูตรจะต้องประเมินว่าจุดมุ่งหมายใดบ้างได้บรรลุผลสำเร็จ และทั้งครูและนักเรียนควรร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน แต่เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรยังอยู่ในระยะแรกของการจัดทำ ทำให้เห็นปัญหาและอุปสรรคไม่ชัดเจน จึงพบว่ามีสภาพการปฏิบัติในด้านการสรุปผลการดำเนินงานในระดับปานกลางและมีปัญหาในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีการดำเนินการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบในระดับน้อย ซึ่งการรายงานผลการดำเนินการให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการดึงให้ชุมชนเกิดความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริงและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเอง มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรคที่ 2) ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าควรมีการพิจารณาในประเด็นที่กล่าวถึง เพราะหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังนั้นจึงควรมีการรายงานผลการดำเนินการจัดหลักสูตรแก่ชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

1.7 ด้านการปรับปรุงและพัฒนา สภาพการปฏิบัติและปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระของหลักสูตรอย่างแท้จริง ขาดผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยตรง จึงมีปัญหาในการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงหลักสูตร (ฉวีวรรณ พูลนาผล. 2536 : 197) ผู้วิจัยเห็นว่าการปรับปรุงและพัฒนาเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทราบว่าการนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีจุดบกพร่องที่เป็นปัญหาในด้านใดบ้าง เพื่อจะได้ดำเนินการแก้ไขหรือส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นโรงเรียนควรมอบหมายให้บุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร รับผิดชอบในการติดตามการใช้หลักสูตร ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน โดยอาจกำหนดระยะเวลาในการติดตามและประเมินไว้ให้ชัดเจนเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการประเมินตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่า มีความเหมาะสมถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบและประชุมร่วมกันเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป (รุ่ง แก้วแดง. 2544 : 53)

2. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมเครือข่ายจังหวัดราชบุรี ผลปรากฏดังนี้

2.1 ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรีที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องมีงบประมาณสนับสนุนในการจัดวัสดุ อุปกรณ์ในรายวิชาที่สอน รวมทั้งการจัดอบรมครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำสาระของหลักสูตร ซึ่งในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร เช่น บุคลากร เวลา อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ (ธำรง ชูทัพ. 2535 : 66) ทำให้การดำเนินการในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาในระดับน้อย ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ได้แก้ไขโดยการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้ใช้ประโยชน์สูงสุด แต่ก็ไม่เพียงพอในการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการ ดังนั้นโรงเรียนขนาดกลางจึงมีสภาพการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีสภาพการจัดทำหลักสูตรในด้านการเตรียมความพร้อมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่จะเป็นคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรประสานงานกับหน่วยงานภายนอก รวมทั้งเตรียมบุคลากรและเตรียมงบประมาณในการจัดทำหลักสูตร (ฉวีวรรณ พูลนาผล. 2536 : 180) จึงมีสภาพการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรมากกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่า ซึ่งผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ เสาวภาคย์ แหล่มเพชร (2545 : 91) ที่ได้ศึกษาพบว่าบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันในด้านการเตรียมความพร้อม การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรและการสรุปผลการดำเนินการซึ่งอาจเป็นเพราะบุคคลที่มีวุฒิการศึกษาสูงมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า เพราะได้รับการฝึกฝนยุทธวิธีในการแก้ปัญหามากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ มาลัย จันทรเทศ (2540 : 179 - 180) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พบว่า เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านหลักสูตรแตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้จึงพบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน

2.3 ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 15) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 มาตรา 27 กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมจึงเป็นเหตุให้ครูที่อยู่ในสถานศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยน ฤกัน ข้อค้นพบรายงานวิจัยครั้งนี้จึงพบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัันมีสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.4 ครูโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ที่มีตำแหน่งต่างกัันมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันในด้านการเตรียมความพร้อม การจัดทำสารหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เนื่องมาจากครูที่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียนต้องเป็นผู้รับผิดชอบนโยบายของสถานศึกษาในการจัดทำสารของหลักสูตรเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจึงมีสภาพการจัดทำสารหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าครูผู้สอนซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้นำสารของหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียน และครูที่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงมีสภาพในการจัดทำหลักสูตรด้าน การเตรียมความพร้อม การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล มากกว่าครูผู้สอน ส่งผลให้มีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างจากครูผู้สอน ส่วนปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าครูที่มีตำแหน่งต่างกัันมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษามีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่สามารถเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษามีสภาพในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาส่วนใหญ่ในระดับมาก และมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง จึงเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำข้อมูลจากผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการจัดหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นตามจุดเน้นของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

1.2 จากการศึกษาพบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน และมีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน ในด้านการเตรียมความพร้อม การวางแผน

ดำเนินการใช้หลักสูตรและการสรุปผลการดำเนินงาน แสดงว่าบุคลากรในสถานศึกษาที่มีระดับส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่เป็นการอบรมที่ไม่ได้ลงมือในการปฏิบัติจริง ดังนั้นรูปแบบการฝึกอบรมให้ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรเน้นการปฏิบัติจริง ควรแจกเอกสารประกอบการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร คู่มือหลักสูตร และเอกสารหลักสูตร เพื่อใช้เป็นคู่มือในการอบรม เพราะหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเรื่องใหม่ และยังมีแหล่งการเรียนรู้ที่ค้นคว้าได้ค่อนข้างน้อย และที่สำคัญสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้บุคลากรเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.2 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น เช่น การค้นหาตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2544). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : เมริทีฟส์.
- . (2545). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ก.พล.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2527). หลักสูตรและการสอน. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร เขตพระราชวังสนามจันทร์.
- การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2545 : 29). เอกสารประกอบการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 : แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- . (2545). แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : เอกสารประกอบการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- . (2539). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน : เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- . กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- . (2544). แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : เอกสารประกอบการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรทอง จิรเดชากุล. (2541). ความต้องการการนิเทศการสอนพลศึกษาของครูผู้สอนพลศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติคม กาวิรัตน์. (2545). การนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน วิชาพลศึกษา สุขศึกษา กิจกรรมลูกเสือ และยุวกาชาด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์. 5(4).
- เกษสุดา สองห้องนอก. (2542). การศึกษาปัญหาและวิธีแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส) วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์. (2543). การศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
อลีน เพรส.
- ฉวีวรรณ พูลนาผล. (2536). สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร ในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2545 : มกราคม - เมษายน). "การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่มี
ประสิทธิภาพ,"วารสารศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนเรศวร. 1(6) : 1-15.
- ชัยชนา ดอนทอง. (2544). ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับ
การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ชัยพจน์ รักราม. (2545). การศึกษาการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5.
ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารงานทั่วไป). กรุงเทพฯ :
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
- ชะลอ หุ่นเลิศ. (2539). ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตามทัศนะของผู้บริหารและหัวหน้าหมวดวิชา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
ศึกษาเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาติรี สำราญ. (2545). จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
ทิวชิ่ง แอ็ด.

- ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). คู่มือการเขียนและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งแรก
กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี.
- . (2545). ปทานุกรม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (ฉบับสมบูรณ์)
ทรงศักดิ์ ชมสวน. (2543). การศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดแพร่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
(การบริหาร การศึกษา). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ทีศนา แคมมณี. (2545). วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมจันทร์ ฐวสินธุ์. (2539). ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
ศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : อรุณสภา.
- . (2545). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- นราธิป พรกุล. (2544 : กันยายน). การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
วารสารวิชาการ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ. 4(9) : 2 – 7.
- นรินทร์ มีมาก และคณะ. (2543). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก.
การศึกษาค้นคว้า อิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย
นเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.
พิมพ์ครั้งที่ 2 เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- บาร์บารา เมอริลและสติเฟน ฮิลล์. การเรียนรู้ตลอดชีวิต : การประเมินการเรียนรู้จาก
ประสบการณ์.
- บุญณัฐ ทิมทอง. (2539). การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร คณิตศาสตร์ ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2523) ในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2544 : กันยายน). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย. 4(9).

- ปัญญา ปรางทอง. (2545). สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัย ทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7
กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และคณะ. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดวิธี
และเทคนิคการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป
แมเนจเม้นท์.
- (2544). แนวคิดและแนวปฏิบัติ สำหรับครูมัธยมเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑนา วัฒนถนอม. (2545 : ตุลาคม). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรักภาษาไทย
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ชวนพิมพ์. 5(10).
- มานพ ภัคเนียรนาถ. (2535). ความพร้อมของโรงเรียนประถมศึกษาในการใช้หลักสูตร
ปรับปรุง พ.ศ. 2523 ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ถ่ายเอกสาร.
- มัลลย์ จันทรเทศ. (2540). การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2545 : พฤษภาคม). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : แนวคิดเชิงปฏิบัติที่
เป็นพื้นฐานสำคัญสู่การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน,” วารสารวิชาการ.
5(5) : 11 – 18.
- รัชนีวัลย์ จุลบาท. (2539). การศึกษาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นกลุ่มการงาน
และพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2536). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
สังคมและเศรษฐกิจ” ในประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและยุทธวิธีทางการสอน
หน่วยที่ 3 – 7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- รวีวัตร์ สิริภูบาล. (2544 : มิถุนายน). สองทศวรรษหลักสูตรการศึกษาไทย ข้อเสนอจากงานวิจัยของกรมวิชาการ. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- รุจิร ภูสาระ. (2545). การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท บัค พอยท์.
- เรวัฒน์ สุธรรม. (2535). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการศึกษานอกโรงเรียน (ฉบับปรับปรุง) : เอกสารประกอบการอบรม. ลำปาง : ศูนย์การศึกษา.
- ลำพอง บุญช่วย. (2530). การสอนเชิงระบบ. ปทุมธานี : วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์.
- วิจิตร พิพัฒน์ทศพล. (2545 : กุมภาพันธ์). แนวทางการจัดทำสาระของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 5 (2).
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : บริษัทตันอ้อ แกรมมี .
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรสถานที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เลิฟแลนด์ ลินเพรส.
- . (2542). การจัดการเรียนการสอน : สถานที่ท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ลินเพรส.
- วิชัย ราษฎร์ศิริ. (2545 : มกราคม – เมษายน). การจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์. 4(1).
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ . กรุงเทพฯ : สุริยสาสน์ การพิมพ์.
- วิชัย อัสสนะ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก จัดพิมพ์.
- วิชัย และจันทราณี สงวนนาม. (2545). องค์ประกอบของหลักสูตรในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : บริษัทบัค พอยท์.
- วิโรจน์ สารัตนะและคณะ. (2545). ผู้บริหารใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.
- ศิริชัย อนันต์ผล. (2535). ศึกษาสภาพและปัญหา การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต(บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. (2545). การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศ
ภายในโรงเรียน ของโรงเรียนอำนวยการวิทย จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- สันติ ธรรมบำรุง. (2527). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
สัมฤทธิ์ ทางเพ็ง. (2545 : เมษายน). "รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา," วารสารวิชาการ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนชมพิมพ์. 5 (4).
- สงัด อุทรานันท์. (2527). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์.
สาส์น เพ็ญศิริ. (2544 : สิงหาคม). การใช้ชุดฝึกอบรมวิชาส่งเสริมคุณภาพชีวิต เรื่องการพัฒนา
: วารสารวิชาการ. 4(8) : 72.
- เสาวภาคย์ แผลมเพชร. (2545). การศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของ
บุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี .
ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุทนต์ ศรีไผ่. (2539). การวางแผนพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐาน การสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สมิตร คุณากร. (2523). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2545 : มิถุนายน). การปฏิรูปเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยเน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 5 (6).
- สุวิทย์ มูลคำ. (2544). เทคนิคแห่งความสำเร็จ : เรียนรู้สู่มืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ
: พิมพ์ดี ที.พี.พริน.
- สุภรณ์ สภาพงศ์ และชาติวี มณีโกศล. (2545 : พฤษภาคม). "ความหมายและความสำคัญ
ของสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรใหม่," สารปฏิรูป. 5 (50).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). การเรียนรู้ตลอดชีวิต : การประเมิน
การเรียนรู้จากประสบการณ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำราญ ชวนวัน. (2542). การศึกษาสภาพการพัฒนาและใช้หลักสูตรท้องถิ่นของหน่วยงานที่
จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เขตการศึกษา 5. ราชบุรี : สำนักพัฒนา
ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 5.

- สำลี รักสุทธีและคณะ. (2545). *แนวทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 1 .
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ พ.ศ. พัฒนา จำกัด.
- . (2544). *เทคนิควิธีการเขียนหลักสูตร*. พิมพ์ครั้งที่1 กรุงเทพฯ : ห้างหุ้น
ส่วนจำกัด เรืองแสงการพิมพ์.
- อนันต์ วัฒนลักษณ์กิจ. (2536). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
นำร่องในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรัญ มุลคำและคณะ. (2545). *การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนไดนเน้น
ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*.พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : บริษัท ดวงกมลสมัย.
- อารี หลวงนา. (2545). *กลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์*. วารสาร
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. 16(1).
- อรุณี เทพวรรณและคณะ. (2545 : กุมภาพันธ์). *การจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์. 5(4).
- Atjonen, Paivi Maritta. (1994). "The Local Curriculum An object and Instrument in The
Administrative and Pedagogical Development of The School System :
Experiences and Opinions of Primary School Teachers Regarding The Design
Implementation and Development of Local Curricula, " *Diasertation Abstract
International*. 55 (02) : 329–C.
- Burhe, Joan Marilyn. (1997). "An Investigation of Trends in K – 12 Mathematics
Curriculum Development Process as Perceived by Chief Administrators in
New Jersey Public School," *Dissertation Abstracts Interantional*. 56(10) :
784 – A.
- Good, Carter V. *A Dictionary of Education*. New York : Mcgrane Hill Book Company,
1973.
- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan, (1970, Autumn). " Determining Sample Size for
Research Activities," *Educational and psychological Measurement*. 30(3) : 607-610.
- Roohstool, Carol. (1994). "Evaluation of a Curriculum for The Apparel
manufacturing.
Management Program at The Fashion Institute of Design and Merchandising,"
Dissertation Abstracts Interantional. 54(108) : 2874 – A.
- Tyler, R. W. *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Llinois : Chicago
University press, 1949.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สภาพและปัญหาการจัดหลักสูตรสถานศึกษารายข้อ

ตาราง 12 สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารายข้อ

ข้อ	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ		ระดับปัญหา	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	การเตรียมความพร้อม มีการประชุมชี้แจงบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.86	0.76	3.05	0.89
2	มีการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.69	0.73	2.94	0.82
3	มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ บุคลากรในสถานศึกษา	3.46	0.77	3.01	0.83
4	มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ความรู้ และ ประสบการณ์ของประชาชนในท้องถิ่น	3.08	0.92	2.96	0.80
5	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำหลักสูตรและ งานวิชาการของสถานศึกษา	3.92	0.80	2.86	0.92
6	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับกลุ่มวิชารวมทั้ง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	3.90	0.79	2.79	0.92
7	มีการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้อง กับความต้องการของ ผู้เรียนและชุมชน	3.57	0.75	2.94	0.84
8	การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ประสบการณ์ของ ประชาชนในท้องถิ่น และแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น	3.20	0.89	2.96	0.84
9	มีการกำหนดผลลัพธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา	3.40	0.86	2.86	0.83
10	มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ รายปี หรือรายภาค สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	3.83	0.89	2.84	0.89
11	มีการกำหนดแผนการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและสอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน	3.32	0.91	2.99	0.88

ข้อ	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ		ระดับปัญหา	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
12	มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน	3.32	0.68	3.01	0.76
13	มีการกำหนดแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.60	0.82	2.92	0.91
14	มีการกำหนดสื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.48	0.80	2.97	0.86
15	มีการกำหนดสื่อที่สอดคล้องกับวัย ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน	3.44	0.76	2.90	0.91
16	มีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลครอบคลุมทั้งกระบวนการ ผลงานและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	3.54	0.80	2.97	0.88
17	มีการกำหนดการวัดและประเมินผลที่สะท้อนให้เห็นผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	3.45	0.81	2.91	0.91
18	การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา	3.50	0.84	2.97	0.94
19	มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน	3.50	0.87	2.93	0.93
20	มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหา	3.33	0.80	3.02	0.86
21	มีการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ช่วยแก้ปัญหาและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน	3.27	0.79	2.93	0.88
22	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียน	3.43	0.81	2.92	0.86
23	มีการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.39	0.85	2.84	0.85
24	ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการแนะแนว	3.16	0.91	2.96	0.85
25	มีการจัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษาเพื่อให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและชุมชน	3.14	1.01	2.89	0.80

ข้อ	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ		ระดับปัญหา	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
26	การดำเนินการบริหารหลักสูตร มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้	3.33	0.78	2.98	0.78
27	มีการประเมินความพร้อมของผู้เรียนก่อนนำหลักสูตรไปใช้	2.99	0.82	2.94	0.79
28	มีการนำหลักสูตรไปใช้ตามที่ได้วางแผนไว้	3.48	0.68	2.92	0.72
29	มีการลงบันทึกผลการดำเนินการใช้หลักสูตร	3.16	0.81	2.96	0.79
30	มีการรายงานผลการดำเนินการใช้หลักสูตรต่อชุมชน	2.83	0.92	3.02	0.75
31	การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล มีการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษา	3.16	0.93	2.93	0.85
32	มีแผนงานหรือโครงการนิเทศในสถานศึกษา	3.16	0.90	2.90	0.81
33	มีการชี้แจงข้อมูลผลการดำเนินงานและปัญหา การดำเนินการใช้หลักสูตรให้ผู้นิเทศทราบ	3.03	0.93	2.97	0.79
34	นำข้อมูลปัญหาการดำเนินการใช้หลักสูตรมาวางแผน ร่วมกันกับผู้นิเทศ	2.86	0.92	2.97	0.80
35	มีการบันทึกผลการนิเทศเป็นหลักฐาน	2.95	0.91	2.96	0.79
36	มีการนำข้อเสนอแนะจากการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนา	2.87	0.91	2.95	0.84
37	การสรุปผลการดำเนินงาน มีการสรุปผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับ สภาพและปัญหา	3.02	0.93	2.92	0.84
38	มีการนำผลการดำเนินงานชี้แจงให้บุคลากร ในสถานศึกษารับทราบ	3.00	0.97	2.92	0.84
39	มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครองและ ชุมชนรับทราบ	2.88	1.01	2.87	0.93
40	มีการเขียนรายงานสรุปผลการดำเนินงาน	2.90	0.97	2.84	0.85
41	การปรับปรุงและพัฒนา มีการตรวจสอบผลการประเมินโดยคณะกรรมการ การจัดหลักสูตรสถานศึกษา	2.92	0.92	2.96	0.82

ข้อ	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ		ระดับปัญหา	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
42	มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของหลักสูตรสถานศึกษา	2.96	0.96	2.91	2.91
43	มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	3.16	0.87	2.97	0.79
44	มีการร่วมมือกันของผู้บริหารและครูในการหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ไข	3.01	0.94	2.93	0.82
45	มีการนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.08	0.91	2.97	0.78
46	ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.20	0.95	2.93	0.82

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหน้าคำถามที่ถูกต้องกับความเป็นจริง

1. ขนาดของโรงเรียน
☐ ขนาดกลาง ☐ ขนาดใหญ่
2. วุฒิการศึกษา
☐ ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า
☐ สูงกว่าปริญญาตรี
3. ประสบการณ์การทำงาน
☐ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี
☐ 10 ปีขึ้นไป
4. ตำแหน่งในการทำงานของผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
☐ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้ากลุ่มพัฒนาผู้เรียน
☐ ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับการจัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนของท่าน ทั้งในช่องระดับการปฏิบัติ และช่องระดับปัญหา เกณฑ์ในการให้คะแนนมี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ / ปัญหา อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ / ปัญหา อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ / ปัญหา อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ / ปัญหา อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ / ปัญหา อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

[illegible]

ที่ ทม 1012/ 30/๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประสาทรัฐประชากิจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวปรางค์ ดันติตระกูล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์นงเยาว์ แสงแก้ว เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นางสาวปรางค์ ดันติตระกูล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นงเยาว์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8251292

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตบมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์พัฒนาสนธิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวปราณี ตันติตระกูล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สุณี อังกรวิโรจน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นางสาวปราณี ตันติตระกูล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8251292

มีนาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางแพปฐมพิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวปราณี ดันติตระกูล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ประนอม เสือรอด เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นางสาวปราณี ดันติตระกูล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8251292

ที่ ทม 1012/ 3092

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองโพวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวปรางค์ ดันติตระกูล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาต ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวปรางค์ ดันติตระกูล ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานกณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ: ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8251292

ที่ ทม 1012/3041

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวปราณี ดันติตระกูล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวปราณี ดันติตระกูล ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8251292

ที่ ทม 1012/3042

123

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวปราณี ดันติตระกูล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน คอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวปราณี ดันติตระกูล ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8251292

ที่ ทม 1012/ 3043

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราษฎร์รังสฤษดิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวปรางค์ ดันติตระกูล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา โดยขอให้ครูผู้สอน * ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวปรางค์ ดันติตระกูล ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8251292

ที่ ทม 1012/3 044

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประสาทรัฐประชากิจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวปราณี ตันติตระกูล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวปราณี ตันติตระกูล ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8251292

ที่ ทม 1012/ 3 ๐45

126

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มีนาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวปรางค์ ตันติตระกูล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน ตอบแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเครือข่าย จังหวัดราชบุรี ในระหว่างเดือนมีนาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวปรางค์ ตันติตระกูล ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-8251292

ภาคผนวก ค
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาวปราณี ดันติตระกูล
วันเดือนปีเกิด	3 กรกฎาคม 2497
สถานที่เกิด	ต.โพหัก อ.บางแพ จ.ราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	35 หมู่ 6 ต.โพหัก อ.บางแพ จ.ราชบุรี 70160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7 (หัวหน้างานแนะแนว)
ประวัติการทำงาน	โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา อ.บางแพ จ.ราชบุรี (พ.ศ.2523-2544)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนประสาทรัฐประชาภิจ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2514	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา อ.บางแพ จ.ราชบุรี
พ.ศ. 2516	มัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนกทั่วไป) โรงเรียนเสาวภา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2521	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) จิตวิทยาสังคม วิชาโท รัฐศาสตร์ (การบริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2544	การจัดการมหาบัณฑิต (กจ.ม.) วิชาเอกการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ